

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marii Mercatoris S. Augustino Æqualis Opera Quaecumque Extant

[Complectens Ea Quæ Ad Hæresim Nestorianam Spectant]

Marius <Mercator>

Parisiis, 1673

Liber Tertius In Qvo Continentvr Excerpta A Mario Mercatore Ex Libris
Theodori Mopsuesteni, Theodoreti Cyrensis, Et Eutherii Tyanensis,
Episcoporum Nestorianaë partis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14215

LIBER TERTIUS
IN QUO CONTINENTUR
EXCERPTA A MARIO MERCATORE
EX LIBRIS
THEODORI MOPSUESTENI,
THEODORETI CYRENSIS,
ET
EUTHERII TYANENSIS,
Episcoporum Nestorianæ partis.

NIGENITI.
angelis: Quæ
quam a supernis
alde, inquit: te
enimus; passum
atenus ei carnis
npassibilem fer
ir optime, cum
m & hominem,
uimus, impassi
vimus. Nam li
, attamen scire
atum & divinæ
a, quasi aliquo
, carne passum
ero extra pas
abeat, ut pati
arte ponamus
as a sese divi
m relationem
e ea, quæ cor
mpe & Aaron
: sacra Virgine
d est interpre-

sanctos dicat:
s; maxillas an.
eam autem non
Porro: Infa.
meos, diname.
porro; Pedere
in sitim meam
nia hæc Uni
nobis dispen
undum Scri
anati sumus, h.
eccata nostra
esse cogno
dixi, idem
it certe hu
porro pro
atur.
imus pieta
es euntes &
almam per
m, & cum
Spiritu san
en.

LIBER TERTIUS
IN QVO CONTINENTUR
EXCERPTA A MARIO MERCATORE
EX LIBRIS
THEODORI MORSTETII,
THEODORICI CYRENSIS,
ET
EUTHERII TYANENSIS.
Episcopi in Neobornia p[ro]vincie.

PRÆFATIO

P R Æ F A T I O

I N L I B R U M T E R T I U M,

quo continentur excerpta a Mario Mercatore, ex libris Theodori Mopsuesteni, Theodoretii Cyrensis, & Eutherii Tyanensis.

Hæresis Nestoriana callidissime spargitur.

NULLA fuit unquam hæresis dogmatis sui in populos spargendi studiosior, quam Nestoriana. Credas demonem, omnium hæreseon fatorem, præ cæteris istam excoluisse, ut suam in Christum Deum-hominem, hominesque Christi sanguine redemptos invidentiam plenius expleret.

Non tam concionibusquam libris.

Suum illa studium, non tam concionibus promovit, quam scriptis libris, idque procul dubio demonis instinctu: nam impietas, ad quam cohortescunt christiana aures, cum palam effertur, toleratur aliquando patientius, a curiosis oculis in recessu, dum lenocinante sermonis eloquentia & placet alieno veneno, & suo nocet.

Primis temporibus tres exiterunt libri, quasi factionis symbola. Primus continebat sermones Nestorii. Secundus excerpta ex operibus Diodori & Theodori. Tertius opera quædam Theodoretii & Eutherii. Alii in locum aliorum susceperunt.

Ex eo tempore, quo Nestorius apertum Ecclesie bellum indixit, ad mortem usque Cyrilli, quæ anno 444. contigit, libri tres prodierunt, velut totidem factionis symbola; alterque ex alterius interitu nascens, tribus formis unam impietatem exhibuit. Primus complectebatur Nestorii sermones, artificioso quodam ordine ad errorem insinuandum dispositos. Secundus excerpta ex operibus Diodori Tarsensis, & Theodori Mopsuesteni, quibus nominibus vix vllum fuit hæc rempeltate nobilius. Tertius Theodoretii, & Eutherii sermones, atque etiam Eranistæ dialogos. Alii aliis successerunt, ut cum vnus proscriptus fuisset, aut certe vim nocendi amisisset, propter eruditum aliquod opus elaboratum, & editum, velut antidotum adversus venenum, alius substitueretur, minus invidioso nomine, sed non minus pestifera virtute. Primum confutavit Cyrillus libris quinque Contradictionum; alterum Proclus in tomo ad Armenos; postremum Mercator, in opere cuius partem nunc edimus: neque enim integrum superesse puto.

Tertii, de quo nunc maxime agit, meminit Photius.

Libri huius tertii, quem Pentalogium Theodoretii, sermonesque Eutherii, ac Eranistæ comprehendisse diximus, meminit Photius codice 49. vbi tamen semel in numero librorum, iterum in appellando auctore, peccavit: nam viginti septem libros numerat, & omnium facit auctorem vnum Theodoretum, cum duos auctores demonstret Mercator, eo fide dignior, quod ea ætate scriberet, qua illi viverent. In hoc deinde volumine quinque tantum fuerunt Theodoretii libri, vno Pentalogii nomine inscripti, & viginti omnino sermones Eutherii, cum præ-

fixa instar præfationis epistola. Operæ pretium est verba Photii exscribere.

Synopsis tertii libri.

Leti sunt Theodoretii Episcopi Cyri libri septem & viginti, adversus varias propositiones.

Primus liber agit contra asserentes, vnus fuisse naturam Deum Verbum, & quod ex semine David sumpsit principium: itemque adversus eos, qui divinitati passiones attribuunt.

Secundus liber cum eisdem e Scriptura manuum validius conferit.

Tertius de eadem re disputat.

Quartus sanctorum Patrum continet doctrinam, de gloriosa incarnatione Domini nostri IESU CHRISTI Filii Dei.

Quintus, hæreticorum colligit opiniones, quas componit cum opinione eorum, qui in Christo duas naturas minime agnoscunt, & ostendit, magnam eos inter se affinitatem habere.

Sextus ponit, vnus esse Filium Dominum nostrum IESUM CHRISTUM.

Septimus epistola locum tenet, quibus volumen primum absolvitur.

Ottavus vero, contra eos, qui multitudine dumtaxat veritatem dijudicant.

Nonus in eos, qui jactant, non oportere scripturis aut loqui, aut querere, sed fidem suam sibi sufficere.

Decimus in male obsecrantes illud, VERBUM CARO FACTUM EST.

Vndecimus adversus prohibentes, duas capere in Incarnatione naturas.

Duodecimus, in eos, qui asserunt dicentem, aliud esse Verbum, aliud esse carnem, duos filios profiteri.

Decimus tertius contra dicentes, quod idem sit Christum hominem agnoscere, atque in homine spem collocare.

Decimus quartus adversus enunciantes: Passus est sine passione.

Decimus quintus in eos, qui dicunt: Passus est vii voluit.

Decimus sextus, in asserentes, oportere voces ipsas accipere; non autem earum sensa, ut qua omnium captum excedant, considerare.

Decimus septimus, adversus dicentes: Verbum per carnem passum est.

Decimus octavus, contra asserentes, quales Judæi panas daturi fuissent, si Deum eruci non affixissent?

Decimus nonus, in affirmantes, Judæum illum esse, qui Deum minime crucifixum asserat.

Vicesimus contra dicentes, angelos eos, qui apud Abrahamum cibum sumpserunt, non continuo

nno etiam carnis naturam attulisse.
Vicesimus primus, adversus eos, qui miracula singularitè extenuant, dum carnem negant.
Vicesimus secundus, adversus eos, qui humano generi damnum irrogant, dum concedere nolum ex nostra natura principium sumptum esse.
Vicesimus tertius, contra jactantes, credere simpliciter iis, quæ dicuntur, & non attendere, quid decens sit aut indecens.
Vicesimus quartus, adversus tollentes naturarum differentiam, post passionem & ascensionem.
Vicesimus quintus, summam ea repetit, quæ per paries hætenus tradita sunt.
Vicesimus sextus, de post manifestata compositione, seu consubstantiatione.
Vicesimus septimus, de eo, quod secundum communem hominem est, exemplo.
 Clarum vero, vel ex solo argumento, quinam ex superscriptis libris orthodoxam corroborarent doctrinam, quique ab ea discedant.
 Adhuc in eodem ipso volumine legi tres ejusdem librorum superioribus majores: titulum præferunt ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ, ἢ ΠΟΛΙΜΩΣΟΣ, id est, fœdalis seu multiformis. Horum primus, Deum Verbum immutabilem esse, docet; alter inconfusam, minimeque mistam unionem esse; tertius impassibilem sive imperturbabilem esse Deum Verbum. Accedit quartus, in quo syllogisticè hæc eadem argumenta reterit.
 Ex verbis Photii quinque colligere est. 1. Quo tempore scriptus sit Eranistus, de quo prolixius dicendi locus erit, in auctario Theodoretæ, quod propediem edemus. 11. Quot sermones Eutherii desiderentur, in secundo operum Athanasii tomo, habentur enim septemdecim duntaxat, cum epistola præfixa seu præfatione, atque ita desunt postremi tres. 111. Quod fuerit argumentum Pentalogii, atque etiam qui finis, idem scilicet ac Eranistæ, cum eadem utrobique propositiones catholicorum

doctorum, & eodem fere modo, impugnentur, 1 v. Quæ fuerit opinio de Theodoretæ fide, etiam temporibus Photii, a quo tamen immensis laudibus effertur. v. Volumine, quod memorat Photius, tria opera comprehensa esse ejusdem omnino argumenti: nam Eutherii sermonibus idem virus continetur, quod Pentalogio, nisi quod nocentius sermonibus inest, quia eloquentius. Verum ista enucleatius in præfatio operum Theodoretæ auctario.
 Jam vero de opere Mercatoris antirhetico, adversus librum tertium quem dixi, atque etiam secundum, saltem ex parte. Crediderim equidem, aut conjecerim potius, a Mercatore compositum opus, seu codicem, tripartitum de causa Nestoriana. Et prima quidem parte, comprehensisse omnia, quæ Nestorii ac Cyrilli, in secunda, quæ Theodori Mopsuesteni. In tertia, quæ Theodoretæ atque Eutherii. Nos primam divisimus in duas, propter enormem præ cæteris magnitudinem. Secundam & tertiam conjunximus, propter oppositam rationem. Non mediocriter juvisset ad dogma Nestorii penitus perspicendum, adungere Marianis ex Theodoro excerptis alia, quæ sparsa reperiuntur, & apud Leontium Scholasticum, qui Theodorum accusat; & apud Facundum Hermianensem, qui defendit; & in Vigiliis pontificis constituto, quinquaque synodo, ubi damnatur.
 Porro autem de nomine auctorum trium, quorum ex operibus excerptis Mercator, quæ hic eduntur, nihil admodum præfari juvat, cum Theodoretæ, imo & Eutherii, historia in auctario, nec indigna curiosis lectoribus, nec mediocriter ad res ecclesiasticas utilis, texenda sit, & Theodori mentio, non tantum sæpe facta sit, tum in dissertatione prima in priorum partem operum Mercatoris, tum in notis ad varia loca, sed iterum etiam faciendâ sit, pluribus in dissertatione prima in posteriorem hanc partem.

De opere Mercatoris, quod nunc editur, adversus Nestorianismum

Ex verbis Photii quinque colliguntur notatu digna.

MARIUS MERCATOR, CHRISTI servus, lectori conservo suo, salutem.

I. **G**RÆCUS sermo Theodori est quondam Episcopi oppidi Mopsuesteni provincie Cilicia. Hunc ego pro facultate, qua valeo, in Latinum sermonem, verbum de verbo, transferre conatus sum. Prævium ejus de dispensatione dominica, & a fide catholica alienum, ac fatis extorem sensum, quo Nestorium Constantinopolitanæ vrbis quondam Episcopum secum male decepit, Latinis volens auribus insinuare, cavendum modis omnibus non sequendum.
 II. Simul admonere volens Julianum, ex Episcopo oppidi Eclanensis hæreticum Pelagianum seu Cælestianum, hunc secutum esse Theodorum, ad quem, peragratis terris, & exarato mari, atque Oriente lustrato, cum sociis & participibus & cetera. magis suis, magno nisu, tanquam ad christianorum dogmatum prædicatum ma-

gistrum, tetendit, vt de hæresi Pelagiana, seu Cælestiana, quam defendendam & sequendam suscepit, ab ipso confirmaretur; atque inde velut instructor, octo, contra fidem catholicam potius, quam contra sanctæ memoriæ Augustinum, volumina illa, vt putat, prudentissima conderet.
 III. Agnoscat igitur supradictus Julianus ex hac translatione, si legere non fastidierit, manente apud memoratum Theodorum illa, qua cum diximus, mala fide secum Nestorium decepisse, etiam sibi magis, suoque dogmati, de quo male turgidus & maleficus libros confecit, esse contrarium, seque etiam post de Cilicia abcessum, ab eo in Episcoporum provincie suæ conventu, anathemate esse damnatum.
 IV. Non itaque irascatur, vel succenseat nobis, si eum cum Theodoro, cujus in libris suis infinitas laudes exequitur, ejus-

STENI,

modo, impugnetur
Theodoretus fide
quo tamen immen-
lumine, quod me-
a comprehensa esse
nam Eusebii scri-
tur, quod Pater
sermonibus inest,
ista enucleatus in
auctario.
toris antithetico
m dixi, atque etiam
didicim equidem
tore compoſitum
um de causa Nesto-
re, comprehendisse
illi. In secunda,
i. In tertia, que
Nos primam diri-
mum prae ceteris
& tertiam conspi-
tionem. Non ne-
Nestorii penitiam
rianis ex Theodo-
ri reperitur, &
a Theodorum
Hecrianensem,
rificis constituto,
itur.
rum trium, quo-
ercator, qui hic
efari iuvat, cum
historia in anti-
bus, nec medicis
enda sit; & Theo-
facta sit, tum in
a partem operum
ia loca; sed iterum
in dissertatione
ntem.

RISTI

heresi Pel-
im defenden-
ab ipso con-
it instructio,
icam potius,
Augustinum,
prudentialia

s Julianus ex
fastidierit,
Theodorum
fide secum
sibi magis,
turgidus &
ſſe contra-
licia abſcel-
ovinciae ſux
mmatum.
ſuccenſeat
, cuius in
uitur, ejul-

ET EJUS REFUTATIO A MERCATORE. 251

que se niti auctoritate sententiae in suo errore gloriatur, alienum a fide catholica esse, iusteque damnatum detegimus, con-

vincimus, atque dessemus; quia magis defendendus est, quam ullo odio perfe-

NUNC EXPOSITIO PRAVAE FIDEI THEODORI SUPRASCRIPTI.

ΤΟΥΣ ἢ νῦν παρονομαζομένους τὴν Ἐκκλησιαστικῶν δόγματων ἢ ἀκριβοῦσας, ἢ ἐκ ἑνὸς ἀρετικῆς πλάτης μετισταλῶν βυθολογίας ἐπι τὴν ἀλήθειαν, διδασκασθαι ὀφείλεις, & ὁμολογεῖν ὅτι πατὴρ ὁμοῦ ἐστὶν ἓνα Θεόν, πατέρα ἀΐδιον, οὐδ' ἕτερον ἄρχαίδημον τῆς ἑσθῆς, ἀλλ' αἰῶθεν ὄντα αἰδίου Θεόν, οὔτε μὲν ἕτερον γινώσκοντα πατέρα, ἐπειδή τῶν αἰσῶ Θεός τε καὶ ἡ πατήρ.

Πισθολογῶν δ' ἐστὶν ἓνα Θεὸν ἕνα μόνον, ὅς ἐστι οὐσίας ὄντα τῆς πατρῴας, ὄντως ἕνα, & τὸ αὐτῆς οὐσίας ὄντα, οὐδ' ἄλλ' ἓνα καὶ πατὴρ καὶ υἱός.

Καὶ ἐστὶν τὸ πνεῦμα δ' τὸ ἄγιον, ὅς ἐστι Θεὸς τῶν ἁγίων οὐσίας, οὐχ ἕνός, Θεὸν δ' ὄντα τῆς οὐσίας, ὡς ἐκείνους ἢ τῆς οὐσίας, ἡσπέρ ἐστι ὁ Θεός & πατήρ, ὃς οὐδ' ἄλλ' οὐσίας ἐστίν. Ἡμεῖς γὰρ, φησὶν, οὐ τὸ πνεῦμα ἐκ τῆς οὐσίας τῆς πατρῴας, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ Θεοῦ, τὸ μὴ κτιστὸν ἀποχρησασίας ἀπάσης, Θεῶν δ' ἑνωμένων, ὃς οὐδ' ἄλλ' οὐσίας ἐστὶν ἰδιόμορφον λόγῳ τῶν πατέρων ἢ κτιστὸν καὶ οὐκ οὐσίας, ἀλλ' ἀΐδια δημιουργίας ἐκ Θεῶν νομίζομεν ἔσθαι, καὶ οὔτε ἕνα νομίζομεν, οὔτε δύο ἢ τρεῖς ἢ πλείους ἐπιλαμβάνειν.

Ὁμολογοῦμεν δ' πατέρα τέλειον παρονομαζόμενον, & υἱὸν ὁμοῦσας, καὶ πνεῦμα ἄγιον ὡσαύτως. Ἐξομολογούμεν τῆς λόγου τῆς διουσιότητος ἡμῶν, τῶν πατέρων, & υἱὸν, ὁμοῦσας & πνεῦμα ἄγιον, μὴ τρεῖς ἕνας ἀγαθότατος οὐσίας νομίζομεν, ἀλλὰ μίαν τῆς αὐτότητος τῆς θεότητος γνωρίζομεν.

Χρηθὲν ἐπεὶ τὸ οἰκονομίας, καὶ τῶν ἡμετέρων ὁμοῦσας ἐν τῇ χριστῶ διαπίπτει Χριστὸν οἰκονομίας ὁ δεσπότης ὄξετελεστὸς Θεός, εἰδέναι, ὅτι ὁ δεσπότης Θεός λόγος ἀνθρώπων Ἐλήφθη τέλειον, ἐκ ἀνθρώπων ὄντα Ἀβραάμ, καὶ Δαυὶδ, καὶ τὸ ἐκ γυναικὸς ἦν τὸ κτίον γυναικὸς, τὸ ὄντα τὸ φύσιν, οὐδ' ἄλλ' ἐκ γυναικὸς, ἀνθρώπων ἐκ ἀνθρώπων καὶ ἀνθρώπων τέλειον τὸ φύσιν, ἐκ ψυχῆς τε νοεῶσας καὶ ἁγίας συνίσταται ἀνθρώπων. ὃν ἀνθρώπων ὄντα καὶ ἡμᾶς τὸ φύσιν, πνεύματος ἀγάτης διωμάς ἐν τῇ τῆς πνεύματος μὴδα ἀσπρεθίτα, ἡμῶν ὑπὸ γυναικός, καὶ ἡμῶν ὑπὸ νόμου, ἡμῶν πατρῴας ἡμᾶς ἐκ γυναικὸς τῆς νόμου δε-

QUI nunc primum in ecclesiasticis crediuntur dogmatibus liquido cognoscendis, aut ab haeretico errore converti decreverint ad veritatem, doceri eos oportet, quoniam credimus in vnum Deum Patrem sempiternum, non qui postmodum coeperit, ut esset, sed qui ab aeterno sit sempiternus Deus; nec qui postea factus sit Pater, quoniam semper erat Deus, semper erat Pater.

Credimus & in vnum Filium Dei unigenitum, qui est de substantia vel essentia Patris, tanquam vere Filius, & ejusdem essentiae cum illo, cujus est & creditur esse Filius.

Et in Spiritum sanctum, qui sit de Dei substantia, vel essentia, non qui Filius sit; Deus autem essentia, tanquam qui sit illius essentiae, cujus est Deus Pater, ex quo secundum essentiam est: Nos enim, inquit Scriptura, non spiritum mundi huius accepimus, sed Spiritum, qui est ex Deo; ab omni cum creatura alienans, Deo vero conjungens & copulans, ex quo, vel de quo est secundum essentiam, speciali videlicet ratione, supra omnem omnimodo creaturam, quae non secundum essentiam Dei, sed secundum quod factura est, causam habens, ex Deo esse putatur: quem neque Filium, neque per Filium existentiam accepisse putamus.

Confitemur autem Patrem in persona perfectum, & Filium similiter, sanctum quoque Spiritum pari modo, salva nobis ratione pietatis, in qua Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, non tres aliquas diversas puremus esse essentias, sed vnam, quam in deitatis unitate & paritate cognoscimus.

Oportet autem & de dispensatione, quam secundum Dominum JESUM CHRISTUM, pro salute nostra, consummavit Dominus Deus, nosse nos, quoniam Deus Verbum hominem suscepit, perfectum ex semine Abraham & David, secundum scripturarum divinarum eloquia; hoc extantem secundum naturam, quod erant & illi, quorum erat ex semine; hominem natura perfectum, ex anima rationali & carne humana constitutum, quemque hominem secundum nos naturaliter, virtute & potentia Spiritus sancti in Virginis utero figuratum; factum ex muliere, factum sub lege, ut omnes nos ex maledicto legis, & servitute redimeret,

I.
II.
III.
I. Cor. 2. 9-11.
IV.
V.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

adoptionem filiorum olim predestinatam recipientes; inenarrabiliter copulavit sibi, atque conjunxit; mortem quidem cum, secundum

Ερβ. 1. v. 11.

hominum legem, preparans experiri; suscitans vero a mortuis, & in calum sublevans, sedere sicut ad dexteram Dei: propter quod existens super omnem principatum, & potestatem, & dominationem, & virtutem, & omne nomen, quod nominatur, non solum in hoc saeculo, sed etiam in futuro, ab omni creatura adorabilis suscepit venerationem, tanquam inseparabilem cum divina natura habens conjunctionem, & tanquam Deo supra omnem cogitationem & intellectum, univēsa illi creatura reverentiam exhibente.

V.I.

Et neque duos dicimus filios, nec duos dominos, quoniam vnus filius secundum essentiam Verbum Deus, vnigenitus Filius Patris, cui ille conjunctus, particeps deitatis, communem habet filii nuncupationem & honorem; nihilominus Dominus secundum essentiam Deus Verbum est, cui conjunctus iste, & sociatus, communionem habet honoris cum illo. Et propterea neque duos dicimus filios, neque dominos duos, quoniam, in manifesto existente, qui secundum essentiam Dominus & Filius est, inseparabilem habens ad eum conjunctionem & societatem is, qui pro nostra salute assumptus est, confertur, tam nuncupatione, quam honore, & Filii & Domini: non sicut vnusquisque nostrum, ex se existens, appellatur filius Dei, vnde & plures filii Dei dicimur, secundum beatum apostolum Paulum; sed is singulariter hoc habens, in id, quod Deo Verbo conjunctus est, dignitatis Filii & dominationis particeps: aufert quidem omnino duorum dominorum & filiorum intelligentiam; praestat autem nobis in conjunctione Dei Verbi omnem habere fidem, omnemque intellectum & contemplationem, ob hanc & venerationem ex Dei societate ab omni percipit creatura.

Gal. 3. v. 26.

VII.

Unum igitur Deum dicimus & Dominum Jesum Christum, per quem omnia facta sunt, principaliter quidem Deum Verbum intelligentes, qui secundum essentiam Filius Dei est, & Dominus; pariter etiam cogitantes eum, qui susceptus est, Jesum a Nazareth, quem vixit Deus Spiritu sancto & virtute, tanquam ad Deum Verbum habentem conjunctionem, & participantem Filii & Domini dignitati.

Αβ. 10. v. 38.

VIII.

Qui & secundus Adam appellatur, sicut beatus apostolus testis est Paulus; qui tanquam ejusdem sit naturae, cujus est Adam:

λείας, τὴν πρῶτον παρωσιμῶν ἡθελῶσιν ἀπολαύσας, ἀπορήτως σωτηρίας εἰσπαύσασθαι. Ἰανάρου μὲν αὐτῶν καὶ ἡμεῶν αὐθιγῶν περιεθλῶμαι καὶ ἀσκηθῆναι, ἐγγίνας δὲ ἐκ νεφελῶν, & ἀγαθῶν εἰς οὐρανόν, καὶ καθίστας ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, ὅθεν δι' ἑσθραῖο πάσης ἡσπαρῶν ἀρχῆς, καὶ δξουσίας, & κυριότητος, καὶ δυναμείας, & πᾶντες ὀνόματες ὀνομαζομένων, ἐκ ἐκείνου ἡμεῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ ἡμῶν, ἢ ἡμεῶν πάσης ἢ κήπως δέχεται παρωσιμῶσιν, ὡς ἀρχαίον παρὸς τὴν φύσιν ἔχον τὴν συναφείαν, ἀναφορῆς Θεοῦ καὶ ἐνοία πάσης αὐτῶν τῆς κτίσεως ἢ παρωσιμῶσιν ἀπονομιῆς.

Καὶ οὔτε δύο φημὸν ἡμεῶν, οὔτε δύο κυρίους ὅτι εἰς * Θεὸς κατ' οὐσίαν ὁ Θεὸς * ἡμεῶν λόγος, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ πατρὸς, ὡς ἄλλο οὐκ ἔστι σσημιμῶν τὸ ἐκ μετῶν θεότητος κοινῆς ἢ ἡμεῶν ἀποστοχρείας τε καὶ ἡμεῶν. & κύριος κατ' οὐσίαν ὁ Θεὸς λόγος, ὁ σσημιμῶν ἐστὶ κοινῆς ἢ ἡμεῶν. & διὰ τῶν οὔτε δύο φημὸν ἡμεῶν, οὔτε δύο κυρίους ὅτι εἰς τὸ κατ' οὐσίαν ὄντες κυρίου τε καὶ ἡμεῶν, ἀρχαίον ἔχει παρὸς αὐτῶν τὴν συναφείαν ὡς ἄλλο ἢ ἡμετέρας λαφθαίς θεότητος συναφῆται τῇ τε ὀνομασίᾳ & τῇ ἡμῶν τῆ τε ἡμεῶν καὶ τῆ κυρίου, οὐκ ὡς ἄλλο ἡμεῶν ἕκαστος κατ' αὐτῶν ἡσπαρῶν υἱὸς ὅθεν δι' ἐ πολλοὶ ἡμεῶν καὶ ἡμεῶν κυρίου λεγόμενα Παύλων. ἀλλὰ μόνος ἐξάρητον ἔχον τὸ ἐκ τῆ παρὸς τὸ Θεὸν λόγον συναφεία. ἢ τε ἡμεῶν καὶ κυρίου τῆ μετῶν, ἀναρῆ μὲν πᾶσιν ἡμεῶν δυάδες ἡμεῶν τε καὶ κυρίου, πρῶτον ἢ ἡμεῶν ἐκ τῆ παρὸς τὸ Θεὸν λόγον συναφεία πᾶσιν ἔχει αὐτῶν τὴν πίσιν, & ἢ ἡμεῶν, & ἢ θεότητος, ὡς ἄλλο ἢ καὶ ἢ παρωσιμῶσιν, καὶ ἀναφορῆς Θεοῦ, ὡς ἄλλο πάσης δέχεται ἢ κτίσεως.

Εἶνα ἡμεῶν ἢ κυρίου φημὸν, & κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. παρωσιμῶν μὲν ἢ Θεὸν λόγον ἡμεῶν, ἢ κατ' οὐσίαν υἱὸν Θεοῦ & κύριον, συνεπινοοῦντες ἢ ὁ λαφθαί, Ἰησοῦν ἢ ἀπὸ Ναζαρεθ, ὃν ἔχουσιν ὁ Θεὸς πῶν καὶ δυναμεί, ὡς ἐκ τῆ παρὸς τὸ Θεὸν λόγον συναφεία υἱότητος τε μετῶν τε καὶ κυρίου τῆς.

Ὁς καὶ δεύτερος Ἀδάμ κατὰ ἢ μακρίον καλεῖται Παύλων, ὡς τῆς αὐτῆς μὲν φύσεως ἡσπαρῶν τῶν Ἀδάμ. ἀνάμ.

δείξας ὃ ἡμῶν ἢ μόνον κατέστασιν. Ἐ
σαυτίω ἔχον παρὸς ἐκείνους πάλιν ἀναφορῶν,
ὁσαυτὰ αὐτῶν ἡμῶν τὰ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς
ὅτι ἢ μόνον κατέστασιν ἀναφορῶν
ἢ ἢ παρὸν λαμπρῶν δεδοκῶν πάλιν ἀνα
φωρῶν. ἢ ὅμοιον ὃ ἔσπον ἔδωκεν, Ἀδάμ
καλέσται, ὡς ἢ δόξα κατέστασιν ἐκείνων.
ἐπειδὴ αὐτῶν ἢ μόνον παρὸν ἀναφορῶν ὁ
Ἀδάμ, ἢ ὅμοιον, ἢ παρὸν, ἢ πολλῶν γε
μύσους ὁμοιωσῶν, ὡς ἢ δὲ ἔτι κατέστασιν ἀνα
φωρῶν εἰληφάρη ὁμοιωσῶν. πάλιν δόξα κατέστασιν ὃ
ἀναφορῶν ὁ δευτέρου Χριστοῦ, ὡς ἢ εὐαγγελίου
ὅτι τῆς μόνον παρὸν, ἀπὸ τῆς ἡμῶν
εἰς ἢ κωνσταντῶν ἀναφορῶν πάλιν οὐκ αὐτῶν. Ὁ γὰρ
κατέστασιν, φωνῶν, ἀναφορῶν ἐκ τῆς ἡμῶν,
ὁ δόξα κατέστασιν, ὁ κωνσταντῶν οὐκ αὐτῶν.
ἢ ὅμοιον, ἐκείνων ἀναφορῶν μόνον ὅτι ἢ
πάλιν εἰς μόνον ἀναφορῶν. ὅτι ἐπὶ τῆς
Ὅμοιος ὁ ἡμῶν, ἢ οὐκ αὐτῶν, ἢ οὐκ αὐτῶν ὁ
ἐκείνων, ἢ οὐκ αὐτῶν, ἢ οὐκ αὐτῶν. ἢ
κατέστασιν ἐκείνων πάλιν εἰληφάρη τῆς ἐκείνων.
ὡς ἢ ὅμοιον δὲ φωνῶν τε ἢ κατέστασιν πάλιν
ὁμοιωσῶν ἢ κωνσταντῶν μόνον, ὡς ἀναφορῶν
πάλιν ὅμοιος πάλιν πάλιν ἢ ἡμῶν οὐκ αὐτῶν.
Τοῖς ἢ ὅμοιος ἢ ἀναφορῶν ἢ ἀναφορῶν ὁ
Θεός, πάλιν κατέστασιν ἢ ἀναφορῶν πάλιν
πάλιν κατέστασιν. κατέστασιν ἢ ἀναφορῶν,
ὡς ἢ ὅμοιος κατέστασιν ἢ ἀναφορῶν ὡς ἀναφορῶν,
ὡς ἀναφορῶν, ἢ ἀναφορῶν, πάλιν ἀναφορῶν,
ὡς ἀναφορῶν ἐκείνων.

Αὐτῆ τ' ἐκκλησιαστικῆ δόξῃ ἢ διδα
σκαλίᾳ. Ἐ πάλιν ὁ ἀναφορῶν φωνῶν,
ἀναφορῶν ἔστω.

manifestavit nobis quidem futurum statum, & tantam ad illum Adam habens differentiam, quantam esse oportuit, inter eum, qui largitor & minister erit tantorum bonorum status futuri, & eum, qui presentium tristium nobis initium intulit. Hinc simili modo & secundum Adam appellatur, tanquam qui secundum enuntiaverit statum. Et quoniam prioris illius mortalis, & passibilis, & pleni multorum malorum, in quo ad eum accepimus similitudinem, & cujus status initium factus Adam est; secundum statum demonstravit futurum Dominus Christus de caelis apparens, qui omnes nos in suam adducet familiarem communitatem: Primus enim homo, inquit, de terra terrenus, secundus homo, Dominus de caelo; hoc est, inde visendus, ut nos ad sui imitationem adducat. Unde & adjungit: Quales terrenus, tales & terreni, & qualis celestis, tales & celestes. Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem celestis. In isto, inquit, qui patet, & videtur ab omnibus eorum, qui judicandi sunt, invisibilis faciet judicium divina natura, secundum apostolum Paulum, qui ait: Et tempora quidem ignorantia nostrae despicens Deus, nunc mandat ubique omnibus hominibus poenitentiam agere, quia statuit diem, in qua judicaturus est orbem terrarum in justitia, in viro, in quo desinovit, fidem prestans, suscitans eum a mortuis.

Ibid. v. 47
Ibid. v. 48
Añ. 17. v. 30

Hæc ecclesiasticorum dogmatum doctrina; atque adeo omnis, qui contra hæc sentit, anathema sit.

111.

Refutatio Theodoriani Symboli a Mario Mercatore.

I. Mo nos tibi catholici dicimus, qui talia ore impurissimo, & lingua scelestissima protulisti, incessabiliter anathema, & omnibus consentaneis tuis. Vide enim, si evigilare volueris, quid mali coneris inducere: imperitia, an malicia, tu videris.
II. Perjura quippe verba tua sunt ista, cum sensu pravissimo & inimico catholica veritatis: Dei Verbum hominem suscepisse ex semine Abraham & David perfectum, ex anima rationali & corpore constitutum, quemque hominem, inquis, secundum nos naturaliter, virtute & potentia Spiritus sancti in virginis utero figuratum, factum ex muliere, factum sub lege, ut omnes nos ex maledicto legis & servitute

redimeret, adoptionem filiorum olim predestinatam recipientes; inenarrabiliter copularis sibi atque conunxit, mortem enim secundum legem hominum, preparans experiri, suscitans vero a mortuis & in calum levans, sedere fecit ad dexteram Dei. Et post paululum ibi: Ab omni creatura nunc adorabilis suscepit venerationem, tanquam inseparabilem cum divina natura habens conjunctionem.
Vis igitur hoc ex isto sensu conficere, quod sane tuo assuas capiti*, natum jam Christum ex Virgine per Spiritum sanctum, adhæsile, vel conjunctum esse, ut sapissime garris, Verbo Dei Deo, atque ex illius societate meritum & vocabulum

Ibidem.
III.

* corr. quod sane tuo facias capite dictum

Gal. 3. v. 13

conquisisse, vocabulo autem tantum, non natura, appellandum esse Filium Dei, & cætera habere privilegia, non genuina, sed per gratiam præstita; dissimulans quod scriptum est: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Quod cum audis ab objicientibus tibi, calumniaris tanquam Deum in carnem verum esse sentientibus; quod absit, ut quis hoc, vel demetissimus, dicat & sentiat. Factus est enim homo, quod non erat, Filius Dei Deus Verbum, non deponens quod erat, sed manens Deus in divinitatis, cum Patre & Spiritu sancto, substantia vel natura.

IV. Nunquid enim anima, saltem hominis cuijlibet, mixta & connexa corpori amittit, vel immortalitatem naturæ suæ, vel quod invisibilis, quodque incorporea est? Non utique.

V. Huic vanillimæ atque inani calumniæ opponenda etiam trium angelorum in Sodomorum everfione descendentium, illa fidelissima & sacratissima historia, quæ eos exceptos ab Abraham prius, & manducasse, & pedes lavisse designat. Num illi in assumptione illa corporum ex angelica veris & commutati esse substantia in corporum naturam dicendi sunt? Avertat hanc dementiam Deus, non utique, quia manentes in immortalis atque incorporea sua natura & substantia, in corporibus constituti ad tempus, divinitus imperatum sibi officium impleverunt.

VI. Quis ergo ferat ista garrientem, & audiat, duos Dei Filios eum verbis tantummodo, ad decipiendos simplices, protestari non dicere; apertis vero sententiis duos ostendere palam, diversi meriti, diversæ dignitatis, diversi status, diversæ naturæ?

VII. Fallit autem ac decipit, ut diximus, imperitos. Quomodo enim dicit duos se non dicere filios, neque sentire, dividens unum ab altero, unum temporalem, alterum vero ab æterno, secundum essentiam & naturam; & illum temporalem participatione & tantum vocabulo honorandum, non autem ex natura esse Filium Dei, & Deum? nam singulorum status & merita dividit, alterum natura esse volens, alterum conjunctione & societate illius, qui natura est Deus & Filius Dei.

VIII. Cum utique recordari debuisset Pauli dictum apostoli, quo ait: *Operabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis secundum carnem, qui sunt Israelite, quorum est adoptio filiorum, & testamenta, & legum constitutio, & obsequia, & gloria, & promissa: quorum patres, & ex quibus Christus secundum carnem natus est, qui est super omnia benedictus in secula.* Utique super om-

nia Deus, qui secundum carnem ex Isaac, litis, ex semine Abraham & David, per Virginis uterum, originem habet: *Verbum enim carnem factum esse*, Evangelio teste, didicimus. Ex quo tempore, neque quæ infirma sunt, & fragilia humanitatis, neque quæ divina atque sublimia & æterna sunt, ab * villa sunt persona vel substantia separanda.

Debuerat audire Isaiam prædicantem: *Puer natus est nobis, & filius datus est nobis, cujus principatus super humerum ejus, hic vocabitur admirabilis, magni consilii nuncius, Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis; multiplicabitur regnum ejus, & pacis non erit finis; super sedem David Patris sui, & super regnum ejus, ut confirmet illud, & corroboret in iudicio & justitia, amodo & usque in æternum. Zelus Domini exercituum faciet hæc.*

Hic Deus fortis, utique qui puer, sine dubio qui pannis in Bethleem involutus, & in præsepio positus est, qui adoratus a magis, qui Ægyptum postea cum parentibus petiit, ut ex Ægypto, secundum alium Prophetam præcinentem, vocaretur, dicentem: *Ex Ægypto vocavi filium meum.*

Objiciendus quoque ei in faciem Jeremias vociferans: *Hic Deus noster, & non estimabitur alius præter eum Deus, qui invenit omnem viam justitiæ, & dedit eam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo. Posthac in terris visus est, & inter homines conversatus est.*

Dicatur, quaeso, nobis, quis iste est, qui postmodum in terris visus est, & inter homines conversatus est. Utique Verbum Dei, Deus homo, & homo Deus, JESUS CHRISTUS, Filius unigenitus Patris, qui cum in terris in carne constitutus esset, & in ipsa visibilis conversaretur inter homines, ab hominibus in ipsa passus est, in ipsa crucifixus, in ipsa mortuus, in ipsa resurrexit tertia die cum ipsa judex venturus judicare vivos & mortuos. Totus hic natura Filius Dei est, ex Deo Verbo & homine, cum anima rationali, & carne solida atque perfectâ; & hæc tres substantiæ una jam substantia, una quoque persona: substantialiter enim Deus hominem, inde mutabiliter caro factus, suscepit & gessit, nec deposuit, nec depositurus est unquam, conregnantem, & condominantem.

Quid hic dualitas naturarum? Quid substantiarum diversitas, in uno Domino Christo magna & impia loquacitate nobis assertur: nempe ut duos Christos, & duos diversos esse Dei Filios audiamus. Et certe homo communis ex anima & corpore constitutus, ex diversis sine dubio substantiis & naturis, corporali videlicet & spiritali, crassa & subtili, visi-

bili & invisibili, mortali & immortalis, convenit in vnum, non contra naturam, sed naturaliter & Dei institutione, qui ita ut esset semel & ab initio, & in perpetuum, sanxit atque disposuit: homo ergo cum est, & enunciat homo, vna natura est, atque vna substantia, vnaque persona.

XIV. *1. Cor. 15. v. 47.* Nec Paulus Apostolus, cum diceret: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo Dominus de celo, & cetera, quæ in eadem circumstantia latius exequitur, duplicem eum, vel duas naturas esse significavit; nec qui dixit: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis; duarum in eo fecit naturarum mentionem.*

XV. *Gen. 46. v. 17.* Illud quoque prætermittendum non est, quod dictum est in Genesi: *Descendit Jacob in Ægyptum cum filiis suis, omnes anime septuaginta quinque. Item Propheta: Omnes anime meæ sunt, sicut anima patris, ita anima filii, mea est; & anima qua peccat, ipsa sola morietur. Et is qui vram acerbam manducavit, ipsius obstupescit dentes. Item alius Propheta: Lauda, anima mea, Dominum, & omnia ossa mea laudem dicent tibi.*

Psal. 145. v. 1. Psal. 134. v. 10. Item a parte corporis: *Non permanebit, inquit, Spiritus meus cum hominibus istis, quoniam sunt caro. Item alius: Caro mea exultavit in spe, & alibi: Videbit omnis caro salutare Dei. Nunquid eis sine animis ista contingent? Aut quia superius animæ tantum nominatae sunt, corporis societate, vel in bonis, vel in malis meritis separatae sunt? Quis hoc dementissimus dixerit? Non utique, sed naturaliter, quamdiu*

utrumque sibi connexum & coherens est, non in dualitate, sed in vnitare enuntiat, & significatur natura, id est, hominis, seu humana, natura.

Nemo igitur sanus mente, cum homo vivus, vel adversa sustinet, vel optatis exultat, dicat, non ex vtraque constitutum, vel dolore affligi, vel lætitia exultare, cum animam nullus dubitet, in sua natura, & propria substantia, dolore non affici; quod etiam scriptura divina nos super hoc evidentius docet, dicens: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus; anima autem quid faciant, non habent.* *Matth. 6. v. 18.*

Quid opus est, testimonia plura congerere? Aut qui finis erit in his exquirendis? Aut cui est, vel fuit, vel erit aliquando possibile, persecrari omnia, & omnia commemorare, quibus probetur, non novella hunc, sed vetera, partim Pauli Samosatreni, partim Ebionis, partim Marcelli Galatæ, & Photini esse cum impietate locutum? Unum tamen pro innumerabilibus evangelicum sibi audiat trabilem locum: *Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo filius hominis, qui est in celo.* Et certe adhuc crucifigendus Christus ista dicebat, qui descendit de celo, inquit, & qui est in celo filius hominis. Ita ergo Verbum Deus-homo & homo-Deus Verbum, & sicut in gloria & majestate Dei vnum, ita & his quæ ima sunt, secundum hominem vnum. Et vnus Dominus JESUS CHRISTUS ex vtero, qui substantialiter Filius Dei vnum cum Patre & Spiritu sancto: Deus vnus in Trinitate, semper in sæcula.

OBSERVATIONES AD SYMBOLUM, ET EJUS REFUTATIONEM.

Qui au diores meminerint symboli.

1. MEMINERUNT hujus symboli genera-
lia duo concilia, Ephesinum actione sexta, & Constantinopolitanum II. actione quarta. Meminerunt etiam e veteribus, præter Mercatorem, Cyrillus in epistola ad Joannem Antiochenum & Orientis synodum, Vigilus papa in constituto, Justinianus imperator in libro pro Acephalis, Facundus Herimianensis libro tertio, capite secundo & quinto, Leontius Scholasticus libro tertio contra Nestorianos numero 18. alique. Meminerunt pariter e recentioribus Emmanuel Calecas libro secundo contra Græcos; Bellarminus libro tertio de Christo, capite quinto; Petavius tomo 1. v. dogmatum libro primo; Christianus Lupus tomo 1. Scholiorum in canones conciliorum generalium, pluribus quidem locis, sed præsertim pag. 774.

11. Nemo vero meminit, quin simul repro-
baverit, vel tanquam nihil sanum habens, vt
Cyrillus; vel vt impium atque Judaicum &
sceleratum, vt Leontius; vel tanquam a fatana
compositum, vt Patres quintæ synodi, &c.

A synodo
Ephesina,
Actione 6.
Proscripsit tertia synodus, seu Ephesina. Si-
qui inventi fuerint, vel Episcopi vel clerici, vel
laici, sive sentire, sive docere, ea qua conti-

nentur in oblata expositione a Charisio Presbyte-
ro, de vniuersi Filii Dei incarnatione, &c. sub-
jaceant sententia sancta hujus & vniuersalis sy-
nodi.

Proscripsit etiam quinta synodus. Nam post-
quam lectum est impium symbolum, sancta syno-
dus exclamavit: *Hoc symbolum satanas composuit.*
Anathema ei, qui hoc symbolum composuit. Hoc
symbolum Ephesina prima synodus vna cum au-
thore ejus anathematizavit, &c.

Cyrillus in epistola ad Proclum: *Sciat tua*
sanctitas, quod prolata apud sanctam synodum
expositione ab eo composita, sicut dicebant, qui
protulerunt, nihil sanum habente, reprobavit qui-
dem eam sancta synodus, utpote peruersis plenam
intellectibus, & Nestorianam impietatem quasi
apostolicam.

Mercator, cum accingeret se ad refellen-
dum symbolum, cujus erat hæc clausula: *Hæc*
ecclesiasticorum dogmatum doctrina, atque adeo
omnis, qui contra hæc sentit, anathema sit.
Continuo subiungit: *Imo nos tibi catholici*
dicimus, qui talia ore impurissimo & lingua sce-
lestissima protulisti, incessabiliter anathema, &
omnibus consentaneis tuis.

STENI,

in carnem exliscit
& David, per
m habet: Per omnia
Evangelio teste
re, neque que in
umanitatis, no-
blima & æterna
ona vel substantia

n prædicantem
us datus est nobis
verum ejus, hic
gni consilii nau-
uri sæculi, prin-
regnum ejus, &
edem David De-
us, ut constituet
cio & justitia
Zelus Domini

qui puer, sine
cem involutus,
qui adoratus a
a cum parenti-
cundum alium
vocaretur, di-
filium meum,
in faciem Je-
s nositer, & nos
us, qui invenit
eam Jacob puer
ostendit in terra
versatus est.
nis iste est, qui
& inter ho-

que Verbum
Deus, JESUS
itus Patris,
constitutus
conversare
omnibus in
xus, in ipsa
tertia die
icare vivos
Filius Dei
cum anima
re perfecta;
substantia,
aliter enim
iter caro fa-
posuit, nec
egnantem,

Quid
no: Domi-
loquacitate
Christos,
lios audia-
is ex anima
iverfis sine
rporali vi-
bili, vi-

A Justiniano. Justinianus Imperator, aut quisquis alius, Justiniani nomine librum illum, quem Facundus refellit, pro Acephalis scripsit. *Verumtamen ut omnes christiani Theodori insaniam cognoscentes, non circumferantur impiis illius doctrinis, prava ex ejus blasphemis conscriptis, in consilio ab eo symbolo, presentis nostri individuis libro, que constant in ipsi sermonibus.*

A Leonio Scholastico. Leonius: Contra primam religionis christiana informationem fuit, & de seum symbolum eorum, qui venerantur, tollit, fidem, inquam, synodi Nicenæ, non solum mutans ipsam, sed omnem penitus fidem destruent. & aliam præter illam tradens, prohibet lucens illa tanta lumina, neque tam audax facinus perborrescens: aliud enim, ut dixi, symbolum fidei, vel potius dicam perfidia, edit.

Qui errores symbolo committantur. Quæ vero symboli dogmata primam religionis christiane fidem destruant, ostendunt satis laudati auctores. Nam cum trinitate personarum divinarum, incarnatione Verbi, & gratia Christi, fides maxime constat, alii tria circa trinitatem personarum divinarum arguunt; alii totidem circa incarnationem Verbi; tertium quoddam genus erroris de gratia Christi, seu sine ac effectu incarnationis deprehendimus in dissertatione postrema ad priorem partem operum Mercatoris.

Circa personam divinas. De processione Spiritus sancti. Argunt vulgo, recentiores fere omnes, verba, que numero 3. leguntur de Spiritu sancto, quem neque filium esse, neque per filium existentiam accepisse putamus. Quæ verba Manuel Calecas trahere conatur in bonum sensum, quasi Spiritus sanctus dicatur, non perinde per Verbum, ac creata quælibet alia, extantiam accepisse; sed nihil admodum sua illa benigna, sive interpretatione, sive violentia, profect.

De numero personarum. Arguunt alii, quorum nomen Facundus retinet, quod quarta in Trinitate persona induci videatur; cum enim dictum esset: *Credimus in Deum Patrem, & in Dei Filium unigenitum, atque Spiritum sanctum*, numero 5. fit sermo de Domino JESU CHRISTO, in quem sane credere nos oportet, tanquam ab aliis tribus diverso. Verum futilis est objectio.

In libro, qui Justiniani nomine vulgatus est, objicitur Sabellianismus auctori symboli, quasi jam non quartam subintroducat personam, sed tres alias in hinc contrahat. Objiciendi causam dedisse visa sunt hæc numeri 4. verba: *Consecramus autem Patrem in persona perfectum, & Filium similiter, sanctum Spiritum itidem, &c.* Ipsis enim allatis subjungit libri auctor: *Oportet autem auditorem inspicere, quia in sancta Trinitatis persona dicens, similiter & itidem, unam personam astruatur dicere trium nominum sancta Trinitatis secundum Sabellii insaniam.* Objectionem ejusmodi, vt non est procul dubio gravissima, facile Facundus depulit.

Circa incarnationem Verbi. Damnat Ephesina synodus symbolum totum, velut contrarium fidei catholice de incarnatione Unigeniti, & vt loquitur Cyrillus, velut Nestorianæ impietatis scaturiginem. Unde Mercator auctorem tradit, non novella, sed vetera partim Pauli Samosatani, partim Ebionis, partim Marcelli Galata & Phoivini esse cum impietate locutum.

Reprehendit igitur Mercator, i. quod Theodorus in symbolo, Christum faciat purum hominem filiumque Dei; non natura esse dicat, sed adoptione seu gratia. II. Quod duos reipfa

Christos prædicet. III. Quod neget verba Evangelicæ, *Verbum caro factum est*, accipi posse proprio sensu, nisi Verbum in carne conversum dicatur. Ita pluribus demonstrat, sed alietum addit, ex anticipata potius vt reor, opinione, quam ex certa collectione: objicit enim auctori symboli, quod hominem asserat prius formatum fuisse a Spiritu sancto in utero virginis, atque exstitisse, quam Verbo adhereret, factumque ex conjunctione cum Verbo creaturæ omni adorabilem.

Verum certa ratione constat indubitati- que Theodori testimonii, in ipso conceptu, Verbi & humana natura exstitisse, qualem nempe admittit. Quid enim evidenti- us, vel illa sententia Theodori, quam adducit Mercator ipse, excerpto 3. *Oculis eidem copulatus est, nec enim aberat, cum formatum est, non dividebatur, cum nasceretur, &c.* vel illa, qua vitur Facundus ad accusationem depel- lendam: *Bonum est in hoc loco maxime conclu- dere, quid virtuti habeant ea, que dicta sunt, sive conversari, sive baptizari, sive crucifigi, sive & mori, sive & sepeliri, & resurgere. Non puro alicui hæc coaptantes homini dicimus. Hoc enim in vna- quaque ditorum demonstratione addere non moramur, vt nullam calumniantibus præbeamus male loquendi occasionem: sed inhabitato quidem adeo Verbo, ab ipsa in utero matris plastatione.*

Denique ex verbis numeri 8. consecimus, a Theodoro non obscure significari gratiam Christi, propter quam venit in hunc mundum, non aliam esse, quam vel doctrinam vel exemplum.

Jam vero de auctore primus, quod sciam, Facundus quæstionem movit. Cum enim de Theodoro constans esset antiquorum sententia, au us est ipse dissentiri, ne quem purum hære- sis præfate conabatur, ad versus quintam syno- dum, is statim ex symbolo convinceretur. Mi- tor vero ad hæresim Facundo viros magni no- minis, Manuelem Calecam, Bellarminum, & Petavium, qui Nestorium auctorem faciunt. Quomodo enim, vel quante synodi judicium, præ Facundo vix quidquam pro se profere- re spreverunt, vel Leonium curiosæ Theodori singula persequenter non audiverunt? Omitto de Mercatore dicere, cujus opera tunc tempo- ris latebant, nunc vero edita, dubitare jam non sinunt.

Nestorius magistri sui symbolo visus est, ad spargendam hæresim: huic enim subscribendum curavit ab hominibus, qui ab hæresi redierunt ad Ecclesiam, perinde ac si foter meta Nicæ- næ vel Constantinopolitane fidei expositio. Id vero egit per impietatis suæ administrato- dos, Anathasium & Photium, qui & presbyte- ros alios duos, Antonium & Jacobum Phila- delphiam, ad reconciliandos Quartadecimanos, inducendosque ad subscriptionem quos pos- sent, submisserunt. Verum Charisius Ecclesie Philadelphienfis presbyter atque œconomus, subodoratus quod erat, rem totam detulit ad concilium Ephesinum, cujus in actione sex- ta tota hæc historia prolixè narratur.

VERBA MARI MERCATORIS.

Cujus autem perfidia sit etiam præfatus Theodorus, ex scriptis ejus, quæ de Græcis transfulimus, approbemus.

Theodori

Theodori Mopsuesteni Episcopi, de secundo codice, libro quarto, folio decimo, contra sanctum Augustinum, defendentem originale peccatum, & Adam per transgressionem mortalem factum, catholice differentem.

EXCERPTUM PRIMUM.

I. TANTIS extantibus, quæ demonstrent, Adam sic ex terra formatum, ut mortalis prorsus existeret, erga cibum proprium voluit occupare sermonem, nec exinde valens advertere veritatem, pro dogmate vero, seductorio ex mendacio, advocacionem jungens, Deus non ait: Mortales critis; sed *morte moriemini.*

Gen. 2. v. 17.

II. Prorsus existentibus natura mortalibus, inferre mortis experientiam comminatus, quam etiam juxta morem propriæ benignitatis, ad effectum perducere distulit. Sicut enim cum dicit: *Qui effuderis hominis sanguinem, sanguis ejus pro eo fundetur;* non hoc dicit, quia qui occiderit hominem, erit mortalis; sed quia dignus est hujusmodi morte damnari. Sic & impræsentiarum dixit: *Morte moriemini;* non quod tunc mortales fierent; sed quod digni essent, qui mortis sententiam per transgressionem referrent.

Gen. 9. v. 6.

III. Sed & divinam sententiam, quam post peccatum Deus Adæ inferre videtur, adverte; sic enim dicit: *Quia audisti vocem uxoris tuæ, & comediisti de ligno, de quo præceperam tibi de hoc solo non comedere, ex eo manducasti, maledicta terra in operibus tuis, in tristitia comedes eam omnibus diebus vite tuæ, spinas & tribulos præferet tibi, & comedes fœnam agri, & in sudore vultus tui comedes panem tuum, donec revertaris in terram.* Hoc autem per hæc comminatus est, quod ærumnosam vitam habiturus esset, cum labore deinceps fructus de terra sumpturus, quibus aleretur, & subsisteret, nequaquam habens, ut pridem, tantam propositam largitatem, quanta ex paradisi copia fruebatur. Non enim operari terram pro supplicio dedit Deus, quasi ex immortalis naturæ in mortalitatem homines transfe-

Gen. 3. v. 17.

rens, quandoquidem & paradysum ei, ut Gen. 2. v. 15. operaretur & custodiret, indixit. Pro tanta vero pristina largitate & voluptate paradisi, ærumnosam ejus fore sustentationem de terræ fructibus comminatur. Nam prorsus & mortalis factus, & tunc paradisi fructibus indigebat, sicut nunc terræ fructus inquit; & pro supplicio, pristinis fraudatus deliciis, hac ærumnosissima laboriosissimaque conversatione mulctatur.

Unde ad postremum consequenter adiecit: *Quia terra es, & reverters in terram.* Hinc etiam mortalitatem naturæ significans, non enim immortalis, & nunc primum incipienti sententiam mortis excipere, sicut sapientissimi defensores peccati originalis, imo potius patres peccati mirabiles, asseverant, vocabulum huic terræ composuit; sed ut ab exordio naturaliter effecto mortali, appellationem hanc congruere indicavit divina scriptura, hoc de hominibus vocabulum, ad ostensionem corruptibilis & resolubilis eorum naturæ, sapius assumens. Nam *recordatus est, inquit, quia pulvis sumus. Homo, sicut fœnum dies ejus, & sicut flos agri ita florebit, quia spiritus pertransiit in eo, & non erit amplius locus ejus.* Vult autem dicere, quod corruptibiles, & resolubiles omnes sumus, in modum fœni parumper florentis pereuntisque post paululum: nam ad breve quidem tempus vitam ducimus, ad non existendum vero deinceps omnino pervenimus. Sic & Abraham: *Ego sum, inquit, terra ac cinis;* pro eo ac si diceret: Non sum dignus cum tanto Deo conloqui, homo factus e terra, & omnimodis hoc futurus. Magis ergo dicere debuit, quia terra eris, & in terram reverters, siquidem nunc primum fieret natura mortalis.

IV.

Gen. 3. v. 17.

Ps. 102. v. 15.

Gen. 18. v. 27.

Ejusdem Theodori ex secundo codice, libro tertio, ante quatuor folia finis libri.

EXCERPTUM SECUNDUM.

I. SED nihil illorum perspicere potuit mirabilis peccati originalis assertor, quippe qui in divinis scripturis nequaquam fuerit exercitatus, nec ab infantia, juxta beati Pauli vocem, *sacras didicerit litteras;*

1. Tim. 3. v. 15.

sed sive de Scripturæ sensibus, sive de dogmate sæpe declamans, multa frequenter inepta proprie communiterve de ipsis Scripturis dogmatibusque plurimis impudenter exprompsit. Nam potentia

Kk

ad neget verba Ev...
om est, accipi posse
n in carnem conver...
s demonstrat, sed
peta potius ut reor...
collectione: obvi...
d hominem adste...
iritu sancto in vo...
quam Verbo adha...
ctione cum Verbo

onstat indubitan...
in ipso conceptu...
tas existisse, que...
enim evidentem...
ri, quam adducit...
Occulte eadem in...
cum formatu...
tur, &c. vel ita...
culacionem depic...
co maxime curat...
que dicitur, non...
ve crucifigi, sed...
re. Non potest dicit...
Hoc enim in via...
e addere non mi...
nibus præbetur...
inhabitate quidem...
arris blasphemiam...
8. confestim, a...
ari gratiam Chri...
ne mundum, non...
n vel exemplum...
is, quod sciam...
Cum enim de...
orum sententia...
n purum hære...
s quintam syno...
vinceretur. Mi...
ros magni no...
ellarmionum, &
torem faciunt...
nodi judicium...
se profertente...
iose Theodori...
erunt: Omnia...
a tunc tempo...
bitare jam non...

vltus est, ad...
abscribendum...
eteli redirent...
mera Nicæ...
fei expositio...
administrat...
i & presbyte...
rbum Phila...
adecimanos...
m quos pos...
sus Ecclesiæ...
æconomus...
am detulit...
actione sex...
r.

TORIS.
1 præfatus
æ de Græ-

Theodori

motus nullum contra sinebat effari; sed tantummodo taciti, qui divinarum scripturarum habebant notitiam, * detrahebant. Novissime vero in hanc dogmatis excidit novitatem, qua diceret, quod in ira atque furore Deus Adam mortalem esse præceperit; & propter ejus vnum delictum, cunctos, etiam necdum natos, homines morte multaverit. Sic autem disputans, non veretur, nec confunditur, ea sentire de Deo, quæ nec de hominibus sanum sapientibus, & aliquam justitiæ curam gerentibus, vnum quis æstimare tentavit. Sed nec illius divinæ vocis recordatus est, quod non diceretur ulterius

Ex reb. 18. v. 1.

ista parabola in Israel: Patres manducaverunt uvam acerbam, & filiorum dentes obstupuerunt; quia hæc dicit Adonai Dominus: Dentes eorum, qui manducaverint uvam acerbam, obstupescunt; ostendens per hæc, quod alterum pro altero, juxta quorundam errorem, Deus omnino non puniat, sed unusquisque pro delictis suis redditurus est rationem.

II. His consona beatus quoque Paulus annectit: Deus, inquit, qui reddet unicuique secundum opera sua. Et: Unusquisque nostrum onus suum portabit. Et: Tu quid judicis fratrem tuum, aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim adstabis ante tribunal Christi.

III. Sed vit mirabilis propter vnius peccatum tanto furore commotum arbitratus est Deum, vt & illum atrocissimæ pænæ subderet, & ad unversos omnes posteros ejus parem sententiam promulgaret; & inter quos quanti iusti fuerint, non facile numerare quis poterit: ex quibus eum maxime videretur incongruum, quod valde videretur incongruum, Noc, Abraham, David, Moysen & reliquos innumerabiles justos, obnoxios pænæ redditos ob * ejus delictum, & vnum, atque ex gustu arboris * adprobatum, & quod sic ultra modum justitiæ, iram suam Deus extenderit, ita vt tot iustorum virtutes cunctas abjiceret, eosque propter vnius peccatum Adæ, tanto supplicio manciparet.

* vnius
* peccatum

IV. Nam etsi nihil aliud, saltem de Abel mente perpendens convenienter æstimare debuerat, qui primus iustus existens, primus mortuus est, & siquidem mortem Deus statuerat ad pœnam hominum, quomodo non impietatis erat extremæ, vivere quidem eum, qui fuit causa peccati; vivere etiam cum illo & Evam malitiæ reppertricem? Prætermitto autem diabolium in immortalitate hætenus perdurantem, primum vero iustum, repertoremque virtutis; primumque divini cultus curam gerentem, ante omnes pœna peccantium fuisse percussum.

Oportebat autem sapientissimum virum & de Enoch, qui non est mortuus, diligenter expendere; non enim tanta virtute, vel pietate præditus fuit, vt melior omnibus existeret, Moysen dico, & Prophetis, Apostolisque, vel reliquis omnibus, de quibus ait beatissimus Paulus: *Quibus dignus non erat mundus; ita vt, illis mortuis, ipse solus sine mortis experientia perduraret. Sed jam ab initio hoc Deus habuit apud se definitum, vt primum quidem mortales fierent, postmodum vero immortalitate gauderent; sic ad vtilitatem nostram fieri ipse disponens.*

v.

Hebr. 11. v. 37.

ET POST PAULULUM.

MANIFESTIUS, inquit, hæc eadem Deus ostendit, cum transfert Enoch, & immortalem facit. Nam si per peccatum causa supplicii Deus intulit mortem, nec olim definitum hoc habuit apud se, infabuliter pro nobis juxta propriam sapientiam cuncta dispensans, nequaquam Enoch quidem immortalis existeret; Dominus autem Christus ad mortis experientiam perveniret.

ET POST PAULULUM.

ID CIRCO, inquit, Dominus auctor omnium bonorum hominibus factus est, vt sicut Adam primi & mortalis status extitit inchoator; ita & ipse secundi & immortalis status existens initiator, primitus Adæ prioris naturalia custodiret, dum nascitur ex muliere, dum pannis involvitur, & paulatim ætatis incrementa fortitur: *JESUS enim, inquit, proficiebat ætate, & sapientia, & gratia, coram Deo & hominibus; dum circumcisionem suscipit, dum juxta legalem consuetudinem Deo allitit in templo, parentibusque subicitur, & conversationi legitimæ mancipatur; sic etiam ad expletionem reliquorum, & mortem, utpote naturæ tributum, postremo suscipit, vt secundum legem humanæ naturæ moriens, & a mortuis divina virtute resurgens, initium cunctis hominibus, qui mortem secundum propriam naturam suscipiunt, fieret, vt a mortuis surgant, & ad immortalem substantiam commutentur.*

VII.

Sicut enim conformes Adæ secundum statum præsentem sumus effecti, sic Christo Domino conformes efficiemur in posterum. *Transfigurabit enim corpus hu. militatis nostræ, conformes fieri corporis gloriae ejus. Et: Qualis terrenus, tales & terreni; 1. Cor. 15. v. 48. & qualis celestis, tales & caelestes. Et: Sicut portavimus imaginem terreni, portemus etiam imaginem caelestis; ostendens quod primi*

VIII.

Philipp. 3. v. 21.

1. Cor. 15. v. 48.

status Adæ participes facti; necessario etiam secundi Adæ Christi Domini secundum carnem, futuri status participium consequimur; utpote qui ex hac eadem natura constet exortus, & cuncta, quæ fuerant naturæ, suscepit: & ideo sustinuerit mortem, ut mortem naturæ suscipiens, & a mortuis resurgens, naturam liberam a morte perficeret.

IX. Et mortem quidem propterea suscepit,

peccatum vero nequaquam; sed ab hoc immunis permanit omnino: quod enim erat naturæ, id est, mortem, indubitanter assumpsit; peccatum vero, quod non erat naturæ, sed voluntatis, nullo pacto suscepit. Quod si fuisset in natura peccatum, juxta sapientissimi hujus eloquium, peccatum, in natura profus existens, necessario suscepisset.

Ejusdem Theodori de codice secundo ex libro tertio, folio decimo octavo.

EXCERPTUM TERTIUM.

I. * B. vere sciebat

SI, inquit, peccatum Deus* nesciebat Adam, sit horum sapientissimorum & ista responsio, quod hoc insanissimum est, vel in cogitatione percipere; manifestum est, quod & peccatum eum noverat, & propter hoc procul dubio moriturum. Quomodo ergo non est extremæ dementia credere, quod primitus eum immortalem in sex horas fecerit; (nam tantæ fuerunt a conditione ejus usque ad com-

missionem, quandoquidem sexto die factus e terra, & comedens contra divinum mandatum de paradiso pulsus est) mortalem vero post peccatum monstraverit.

Certum est enim, quod si eum immortalem voluisset, nec intercedens peccatum Dei sententiam commutasset, quia nec diabolus fecit ex immortalis mortalem, & quidem cunctorum malorum existentem principium.

II.

Ejusdem Theodori de secundo codice ex libro tertio, folio vigesimo quinto.

EXCERPTUM QUARTUM.

I.

NON enim, inquit, his, qui ab Adam, usque ad adventum Christi Domini in tantis fuerunt impietatibus & iniquitatibus, quantas beatus Paulus propriis verbis expressit, ut in superioribus ex ejus declaratum vocibus, tanquam magnum quiddam resurrectionis collaturus est præmium, si eos supplicii quibusdam sine fine & sine correctione tradiderit. Nam ubi jam loco muneris resurrectio putabitur, si pœna sine correctione resurgentibus inferatur?

ET POST PAULULUM.

QUI S, inquit, ita demens, ut tantum bonum credat materiam fieri resurgentibus infiniti supplicii? Quibus vtilius erat omnino non surgere, quam tantorum & talium malorum, post resurrectionem, sub infinitis pœnis experientiam sustinere.

II.

Ejusdem Theodori ex alio quopiam libro adversus Dominum JESUM CHRISTUM, & ejus incarnationem.

I.

NEC enim, inquit, si duas dicimus in Christo naturas, necessario fiet, ut duos filios, aut duos dominos asseramus: quia hoc arbitrari extremæ probatur dementia. Omnia enim quæcumque secundum aliquid duo sunt, & secundum aliquid, vnum, non interimunt per unitatem utriusque divisionem: *Ego enim &*

Pater vnum sumus. Sed non quia vnum, neganda est utriusque proprietas. Et alibi de viro & vxore pronuntians ait: *tam non sunt duo, sed vna caro.* Sed non quia vna caro vir & vxor, jam non sunt duo: manent enim duo, juxta quod duo sunt; & vnum, juxta quod vnum. Secundum hunc modum, & hic duo sunt natura, sed vnum

Matth. 19. v. 6.

Kk ij

Joan. 10. v. 30.

* leg. natura-
rum

conjunctione; duo natura, quia * multorum
diversitas; sed vnum conjunctione, quia
indivisam venerationem, quod susceptum
est, cum suscipiente sortitur, velut tem-
plum ejus individuum perseverans.

Ex innumeris
Theodori
operibus etia
tantum a
Mercatore de-
fluantur.

INFINITA prope scripsit Theodorus, vt ex
Facundo, Leontio, aliisque veteribus, & ipso
etiam Theodoro discimus: ex tribus tamen
operibus excerptis Mercator, quæ nunc
exhibet, ex libris nimirum, qui adversus Au-
gustinum libro ad baptizatos, & libris, qui de
Incarnatione inscribuntur.

De tertio
nunc præfer-
tum agitur.

De priori opere, quia pertinet ad rem Pela-
ginam, dictum est ad primam partem operum
Mercatoris: rursus tamen hic edendum visum
est, vt series verborum Mercatoris apertius
constaret. De secundo nihil admodum scitur; de
postremo nunc agendum.

Quod inferi-
pium fuit de
Incarnatione.

ADVERSUS DOMINUM JESUM CHRIS-
TUM, ET EJUS INCARNATIONEM,
&c.] Libros istos postremos inscripsit Theodor-
us *de his quæ dicitur in Mosis legibus*; sed quia in his
veræ Incarnationis ratio non exponitur, sed
evertitur, maluit Mercator adversus Dominum
& ejus incarnationem scribere.

Constabatque
libris 5. &
quindecim
millibus ver-
sum.
Lib. 9. cap. 3.

Fuit vero opus illud spissum ac grande, vt
quod quindecim libris quindecim millia ver-
sum complecteretur. De numero librorum tes-
tis est Facundus: de versibus Theodorus ipse
in præfatione operis *de Apollinario & ejus hæ-
resi*, vbi totam hujuscæ elucubrationis historiam
refert, queriturque ab adversariis corruptam
esse, insortis, quæ de duobus filiis invidiam fa-
cerent. Ante xx. inquit, jam hos annos de
incarnatione Domini, codicem conscripsimus, vs-
que ad quindecim millia versuum peringentem,
in quo Arii & Eunomii de hac re delicta, nec-
non etiam Apollinarii vanam præsumptionem,
per totum illud opus examinavimus: vt nihil,
sicut mea fert opinio, præterirem ex his, quæ &
ad firmitatem Ecclesiastica oribodoxia pertine-
rent, & ad convincendam eorum impietatem. Sed
hi, qui omnia facillime præsumunt, & præterea
rursus ab Apollinario, qui princeps hujus hære-
sis fuerat, instituti, omnibus opus nostrum ma-
nifestum fecerunt, si quomodo aliqua invenirent
volentia, ad convincendum ea, quæ in eo sunt
scripta. Quoniam vero nullus contra certamen
scriptis suscipere præsumebat, imitati sunt infir-
mos athletes & callidos, qui dum non possunt
contra fortiores certare, insidiis eos & machi-
nantibus, quibus possunt, conantur evertere.

Apud Facun-
dum lib. 10.
cap. 1.

Scripsit enim ipsi inter se procul dubio que-
dam inepta, quæ a nobis nunquam minime dice-
rentur. Denique hæc ipsa in medio nostrorum
scriptorum in quadam parte interposuerunt, &
subi familiaribus demonstraverunt, aliquando
autem & nostris, qui per facilitatem suam om-
nia promissis animis audiebant. Et hæc quasi
documentum, sicut putabant, nostre impie-
tatis, videntibus præbebant; vnum autem ex
his scriptis erat, duos filios dicere. Necessè erat
ergo non solum inepta, sed etiam infirma
illa scripta audientibus apparere: quoniam ne-
que firma ratione, neque conveniens hoc, possibi-
le erat ostendi; & ab illis idcirco infirmis erat
conscriptum, quatenus ille qui scripserat, faci-
lius inde convinci possisset. Vnus ergo ex nostris,
propter multam facilitatem, hæc nostra esse credi-
dit scripta, & hujus rei gratia dignus fide ab

illis creditus est, qui ista perl-geret, & rehuniavit
nobis ea quæ fuerant scripta. Cum ergo audisse-
mus, culpavimus quidem illum, quod contra
nos dictis sermonibus credidisset de his rebus,
quas sepius & in Ecclesia & privatim dicentes
nos audivimus, cum fideiorem scriptis nostram vo-
cem judicare debuerit, ad documentum nostræ sen-
tentia, quam in dogmatibus votum nostrum est
conservare.

Illustratus
Gennadius
Lib. de script.
ecclies. cap. 12.

Atque inde intelligitur, quod Gennadius tra-
didit de Theodoro Antiochenæ Ecclesiæ presby-
tero, qui scripsit adversus Apollinarias, &
Eunomianos de incarnatione Domini librorum quin-
decim, ad quindecim millia versuum continentes,
in quibus ratione purissima, & testimoniis Scri-
pturarum ostendit, Dominum Jesum, sicut ple-
nitudinem deitatis, ita plenitudinem humani-
tatis habuisse. Docet & hominem duabus tantum
substantiis constare, id est, anima & corpore;
sensumque & spiritum, non alteram substantiam,
sed officia esse anima ingenita, quibus spirat & qui-
bus rationalis est, quibus sensibile facit corpus.
Quartum decimum autem hujus operis librum
proprie de increata & sola incorporea, domina-
que omnium sanctæ Trinitatis natura, & de crea-
turarum ratione differens, pio sensu, cum au-
toritate sanctarum scripturarum, explicuit. Quo-
into decimo vero volumine totum operis sui corpus,
citatis etiam Patrum traditionibus, confirmavit
& communivit.

Neque enim potuit de alio sive opere, sive
auctore loqui, quam de quo Theodorus, cum
characteres operis, quos refert, mirifice con-
gruant cum illis, quos Facundus, quosque Theo-
dorus ipse exprimit.

Loquitur de
eodem de
Theodoro
ipse opere.

Verum ergo non est quod, nonnulli aiunt
apud Mithram, id operis tribuendum esse
Theodoro Raithuensi: vixit enim Raithuen-
sis temporibus Maximi martyris, id est, septi-
mo, sæculo Gennadius quinto sub finem, atque
ita inter vtrumque anni fere 168. interfuxerunt.

Notati qui-
dam apud Mi-
thram tribuen-
tes id operis
Theodoro
Raithuensi.

Neque etiam verum, quod eruditus quibus-
dam videtur, Theodorum Mopuestenem Epi-
scopum a Theodoro Antiochenæ Ecclesiæ pre-
sbytero, cujus Gennadius Photiusque memi-
nerunt, esse diversum. Certum enim est a
Mopuesteno conscriptos esse libros, quos An-
tiocheno tribuunt Gennadius & Photius. Cur
ergo, inquit, vocatur Antiochenæ Ecclesiæ
presbyter? More consueto hujus temporis, quo
inscribatur libris gradus auctorum, in quo pos-
siti libros conscripserant.

Quique Theo-
dorum Gen-
nadii a Mo-
puesteno di-
versum fa-
ciunt.

Ex his autem observatis colligo primum,
scripsisse Theodorum libros de Incarnatione,
non solum priusquam fieret Episcopus, atque
adco ante annum 394. quo primum sedere ce-
pit, scripsit enim presbyter, & 36. annos sedit;
sed etiam ante annum 390. siquidem hunc
codicem composuisse se testatur triginta annis,
antequam de Apollinario & ejus hæresi scri-
beret, quod opus elucubravit aliquot annis
ante obitum, obiit vero ann. 428. vt tradit
Theodoretus.

Scripsit Ma-
puestenus li-
bros de In-
carnatione
ante annum

Colligo deinde, emendandum esse Hesy-
chium presbyterum Hierosolymorum in histo-
ria ecclesiastica, cujus fragmentum profertur in
V. synodo, ait enim: Senectute jam cana debi-
lis, pietatis scintilla, si qua forte in eo fuis-
set, inveterata, libros componere adversus Do-
mini Dei apparitionem præsumpsit, quorum
multitudinem prætermittentes, (nec enim fas est
impios revolvete sermones) vnus in præsentem

Emendatus
Hesychii Hier-
osolymitani
locus.
Callat. V.

moriam faciamus. Agit vero de hoc ipso opere, siquidem Theodori quiddam refert in sermonibus mysticis: at sermones mystici procul dubio a codice de Incarnatione non differunt, cum Facundus ex libro 13. mystico referat, quod in lib. de Incarnatione fuit, de Paulo Samofateno.

Lib. 3. cap. 2.

Te libro Theodoti ad baptizatos. Lib. 9. cap. 3.

Quid erroris Theodoro Mercator obijciat.

II.

OMNIA ENIM QUACUMQUE, duo dicuntur, tunc duorum continent usum, quando alterum alteri indifferens creditur, juxta quod duorum vocabulum connumerationemque sortitur: verbi gratia, quatuor bestias divina scriptura commemorat, vrsum, pardum, leonem, & aliam, quæ has immanitate præcellat, & ideo sunt quatuor, quod vnaquæque bestia nihil minus juxta substantiam reliquis bestiis comprobatur existere: Duorum, inquit, hominum testimonium verum est, quia hoc vterque natura, quod alter est. Sic & illud: Nemo potest duobus dominis servire, quia præbentis servitium tanquam domino, nihil minus vterque est dominus; ita & hic, si vterque secundum substantiam esset filius & dominus, possent aliquo modo duo filii & domini nuncupari, secundum numerum personarum. Quoniam vero hic quidem secundum substantiam filius existit & dominus, hic autem secundum essentiam nec filius, nec dominus approbatur; conjunctione vero, quæ illi facta cum illo est, iisdem participasse cognoscitur: idcirco vnum filium & dominum dicimus. Principaliter quidem intelligentes eum filium & dominum, qui secundum substantiam vtrumque vere esse creditur & probatur; complectentes autem cogitatione & illum, qui inseparabiliter ei conjungitur, & per ineffabilem cum eo copulam & filii domini participis æstimatur.

Itaque sicubi filium hunc, qui sumptus est, divina scriptura commemorat, relatione suscipientis, juxta vnitatem, dicimus eum filium nuncupari, cum enim dicit: De filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem; nondum Verbum dicit, sed formam servi susceperat: non enim Deus est secundum carnem, nec Deus ex semine David factus est, quem filium beatus Paulus evidenter appellat. Intelligimus autem eum filium, non quod per se dicitur filius, sed quod illa conjunctione, quam habet cum eo, qui vere est filius, taliter nuncupetur.

OMNIA ENIM QUACUMQUE, &c.] Callidius nihil ad dialecticam dici potuit. Tradunt enim artis illius magistri, non coalescere in numerum, nisi quæ sunt ejusdem denominationis; nec ejusdem esse denominationis, nisi quæ eodem modo eandem formam habeant, quam Aristoteles vocat *σύνθεσις* & *σύνθεσις*. Quo ex principio Theodorus infert: ergo licet Verbum & homo non vniantur, sed *σύνθεσις* tantum; duo tamen filii, duoque domini dici non possunt: quoniam etsi filietatis ac denominationis formam eandem habeant, non tamen eodem modo habet, Verbum siquidem natura, homo sola conjunctione: vnde audita voce Filii Dei, omniumque domini, Verbum per se & *σύνθεσις* atque simpliciter intelligitur, homo *σύνθεσις* atque *σύνθεσις*.

Rom. 1. v. 3.

Dialectica Theodoti veritas.

CUM ENIM DICIT DE FILIO, &c.] In v. synodo hæc *σύνθεσις* dicitur excerpta ex libro Theodoti ad baptizandos, Facundus scribit ad baptizatos, Facundo facit ipsamet v. synodus; nam 36. excerpto dicitur: *Renatus alter factus est, non jam pars Adam mutabilis, &c.* quæ verba præteriti sunt temporis, non futuri. Cum autem ejusmodi fragmentum serie continua sermonis connexum sit, cum primo, quod Facundus ex eodem libro excerptit, intermedia quæcumque sunt, ad librum ad baptizatos pertinere, apertum est.

Emendatos locos synodi v. Collat. num. 15. Lib. 9. cap. 3.

Vide quam sententiam ferat Vigilius papa in consuetudo num. 35. de Theodoti fragmento.

Censura Vigili papæ in hanc Theodoti sententiam.

Miserus est creator perditæ creaturæ, & sine commixtione format infantem, perducit ad ætatem vitilem, incrementorum quidem processu naturæ similitudinem, pro modo credulitatis insinuans; occulte vero eidem copulatus existens, non aberat cum formaretur, non dividebatur cum nasceretur, loquenti conjunctus est præfens, in ejus actibus perseverans, atque ibi suam connexionem sine peccato custodiens.

III.

Istud quoque fragmentum ad librum ad baptizatos pertinere, ex eo conficio, quod post extrema ejusmodi verba, atque ibi suam connexionem sine peccato custodiens, procul dubio sequantur ista, *ut multam quidem ejus faceret diligentiam, &c.* quæ in v. synodo excerpta dicuntur ex eodem atque præcedentia libro, id est, ex libro ad baptizatos. Unde ea adinagenda putavimus: *Ut multam quidem ejus faceret diligentiam; omnia autem illius propria faceret & toleraret, per omnes eo ducto passiones, per quas*

Locus v. synodi illustratus.

Excerpt. 37.

Kk ij

erl. geret, & rebuati... illum, quod... didisset de his... & privatum... in scriptis... documentum... us votum... quod Gennadius... iena Ecclesie... Apollinarius... Domini libri... versuum... & testimonio... IESUM... entium... inem duabus... anima & corpore... alteram... qui huius... visibile... usus operis... corporea... natura... sensu... explicit... u operis... vibus, comprati...

sive opere, fere... Theodorus, cum... it, mirifice... s, quosque Theo...

, nonnulli autem... tribuendum... enim Raithe... tis, id est, sept... ibi finem, atque... interfluere... truditis quibus... suentem Epi... & Ecclesie pre... tiuque mens... m enim est... bros, quos An... e Phorius, Cur... iena Ecclesie... temporis, quo... um, in quo po...

ligo primum, Script... incarnatione, p... copus, atque... m sedete... i, annos sedie; 36... uidem hunc... riginta annis, ... hæresi scri... liquor annis... 18. vt tradit... esse Heli... am in histo... profertur in... v cana debi... re in eo suis... dverfus Do... e, quorum... enim sui est... presentiam...

eum secundum suam virtutem perfectum fecit, nec a mortuis secundum sua natura legem recedens, sed sua presentia, & operatione, & gratia liberans quidem eum de morte, & malis que inde sunt: resuscitans autem de mortuis & ad meliorem finem perducens.

IV. Inc. 2. v. 32.

JESUS, inquit, proficiebat aetate & sapientia. Hoc autem de Verbo Deo non potest dici, quia Deus perfectus natus est de Deo perfectio, sapientia de sapientia, virtus de virtute: ipse igitur non proficit, nec enim imperfectus est, ut ad perfectionem incrementis indigeat. *Non enim ei mox formato vel edito omnem propriam sapientiam deitas contulit; sed hanc particulatim corpori tribuebat.

* Videtur deesse hac verba aut similia: Proficiebat JESUS, vel proficiebat homo; non enim ei, &c.

Refellit popularis accusatio Theodori de homine prius formato, quam assumpto a Deo. Lib. 3. cap. 1.

AFFINIS est locus, quem ex libro 13. de Incarnatione Facundus refert. Bonum est in hoc loco maxime concludere, quid virtutis habeant ea que dicta sunt, sive conversari, sive baptizari, sive crucifigi, sive & mori, sive & sepeliri, & resurgere. Non puro alicui hac coaptantes homini dicimus. Hoc enim in unaquaque dictorum demonstratione addere non moramur, ut nullam calumniantibus praebeamus male loquendi occasionem; sed inhabitato quidem a Deo Verbo, ab ipsa in utero matris p[er]sultatione inhabitato vero, non secundum communem inhabitationem, neque juxta eam, que in multis intelligitur gratiam; sed juxta quandam excellentem, secundam quam etiam adunari dicimus utriusque naturas, & unam, juxta adunationem, effectam esse personam.

Lib. 3. contra Eutychianos, &c.

Affinem alium adducit Leontius ex libro septimo de Incarnatione: Habuit statim a principio, cum in utero formaretur, unionem cum ipso. Et paulo post: Habuit etiam propensionem non vulgarem ad meliora ex unione cum Verbo, qua habitus est dignus, ex praecognitione Filii Dei, qui a principio sibi eum univit. Et postea: Manifestum est, quod tanto perfectius & majore facilitate virtutem exequatur, quam reliqui homines exequi poterant, quanto Deus, qui in principio ipso formationis ejus, eum sibi unierat, majorem cooperationem ipsi praebebat.

Noratus liber inscriptus nomine Justiniani imperatoris.

Apud Facundum lib. 3. cap. 2.

Quibus ex locis, sive quem Mercator in textu, sive quem Leontius, sive quem Facundus adduxit, apertum est deceptos fuisse, qui nomine Justiniani imperatoris libellum, a Facundo confutatum, composuerunt, in eoque scriptum: Oportet enim inspicere animo, quia dicens Apostolus, qui personam Verbi significavit in Dei esse forma, quod est in essentia Patris; non dixit; quia qui erat in forma servi, accepit, ut non praesentem homini demonstraret Verbum unicum secundum Theodori & Nestorii insantiam.

Origo popularis opinio.

Manifestum quoque, popularem super ea re, de Theodori atque Nestorii sententia, opinionem ortam esse, vel ex vocibus quibusdam utriusque non recte intellectis, vel, quod magis opinor, ex praedicio, quod uterque Samosateno hac etiam in parte erroris confesserit, quia in praecipua, de Christo puro homine, re ipsa ambo conveniebant.

Abutebatur Theodorus voce & c.

JESUS, INQUIT, PROFICIEBAT, &c.] Hoc ego fragmentum, quemadmodum & consequens, desumptum conjicio ex libro x. de Incarnatione, ubi multus est Theodorus in congerendis Scripturae testimoniis, quibus probet,

ponendam esse distinctionem, non tantum naturarum in Christo, sed etiam personarum, seu potius, hypostaseon: abutebatur enim saepe personae seu personae nomine, quod olim apud Graecos, imo & Latinos, ad mores potius, quam ad res, ut aiunt, physicas, pertinebat. Ea de causa personam unam in Christo fatebatur libens, cum duas tamen hypostases re ipsa doceret, ut aperte constat ex hoc fragmento, quod & apud Leontium libro saepius citato, & in v. synodo colatione. Manifestum autem est, quod unitas convenit, per eam enim collecta natura unam personam secundum unitatem effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur, quod iam non sunt duo, sed una caro, dicimus & nos rationabiliter, secundum unitatis rationem, quoniam non sunt dua persona, sed una, scilicet naturae distinctis: sicut enim ibi non nocet numero, duarum unam dici carnem, certum est enim secundum quod una dicitur; ita & hic non nocet naturarum differentia personae unitas: quando etenim naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus, & perfectam personam; nec enim sine persona est subsistentiam dicere perfectam, perfectam autem & hominis naturam & personam similiter. Quando autem ad conjunctionem respicimus, unam personam tunc dicimus. Vide etiam consequens fragmentum apud Leontium, in quo eadem impietas eadem fraude repetitur.

Porro autem Theodorum in libro 10. de Incarnatione id agere, quod diximus, constat ex fragmentis, tum a Leontio, tum in v. synodo, tum etiam a Facundo allatis.

Quid tractat in lib. x. de Incarnatione.

DICITE, inquit, eis: Prophetam vobis suscitabit Dominus Deus vester ex fratribus vestris tanquam me. Ex fratribus non est Deus Verbum: propheta namque est, qui gratiam spiritus accipit, & futura praedicat, ministrans spiritui, ad praenuntianda ea, quae ventura sunt. Deus igitur Verbum, cui ministerium praebuit, aut ejus propheta monstratus est: Vides ergo quia divina scriptura caute pronuntiat.

V. Dem. 12. v. 35.

Precor, inquit, attendite. Dicunt ad nos: Ut quid separatis ergo? Vos respondete, qui non separatis. Nunquid Deus Verbum in novissimis est temporibus? Quid aiunt? Putafne, hoc dicunt? Nequaquam, sed ante saecula est. Et si ante saecula est, quod est ex semine David, multo magis ipse David, ex quo est semen; sed non est David ante saecula, nam multis hominibus probatur esse posterior, & post viginti octo generationes a David, id quod est ex semine David. Si autem ante saecula est, quod in vulva formatum est, non est ex semine David, & divina scriptura mentitur.

VII.

Suspicio id sumptum ex libro 15. de Incarnatione, quo concluditur totum opus, ut ait Facundus: & ita quidem, ut quod scripsit Gennadius, citatis Patrum traditionibus communiatur & corroboretur, imo, ut colligitur ex aliis fragmentis, interrogationibus qui-

busdam fieri solitis responsio afferatur. Id ego colligo ex fragmento, quod in v. synodo reperitur, appellato opere sine numero libri; sed apud Leontium hanc habet inscriptionem, *Ejusdem ex lib. 15.* Sic autem se habet: *Nemo artificio interrogationum decipiatur, flagitiosam enim est deponere quidem tantam testimonium habere, secundum quod Apostolus dixit, astutus autem in interrogationibus deceptos adversariorum parti congiungi. Qua vero sum, quae cum arte interrogant? Homini genitrix Maria, an Dei genitrix? Et qui crucifixus est, utrum Deus an homo? Sed istorum quidem certa est absolutio, &c.*

VII. **HOMO** vngitur **JESUS** Dominus noster, Verbum non vngitur: Verbum namque majus est Christo, quia Christus per sapientiam magnus effectus est. Verbum enim de fufum est, **JESUS** autem Christi homo hinc est: **Maria** non peperit Verbum, nec enim **Maria** erat **Deus**; sed hominem nobis similem genuit, meliorem vero per omnia, quia de Spiritu sancto.

Cujus sit hoc fragmentum, apud Leontium, Theodori, an Diodori.

VIII. **AD** diligens cautumque dogmatum vos examen evchimus: laboramus propter vos, ne rationem Domino reddamus pro nostro silentio. Perfectus ante saecula filius perfectum eum, qui ex **David** probatur, assumptus, **Filius** Dei filium **David**. Dices ergo mihi: **Duos** filios praedicas. Non dico **duos** filios **David**, nunquid **Deum** Verbum filium **David** asserui? Sed nec **duos** Filios **Dei** secundum substantiam dico: numquid enim **duos** filios assero de **Dei** substantia genitos ante saecula? Dico autem **Dei** Verbum habitasse in eo, quod ex **David** semine comprobatur.

*Hoc fragmentum a Leontio tribuitur Diodoro Tarfensi, diciturque excerptum ex libro 1. contra Synusistas, ex cujus Graeco textu ita vertit Franciscus Turrianus: *Horror vos, ut muniti sitis & firmi ad diligentem cognitionem dogmatum. Perfectus ante saecula Filius perfectum, quod ex David assumpsit, Filius Dei, filius David. Dices mihi: **Duos** igitur filios praedicas. **Duos** filios **David** non dico: non enim dixi, **Deum** Verbum filium **David**. Sed neque **duos** filios **Dei** secundum substantiam dico: nec enim dico **duos** ex substantia **Dei**, cum dico, **Deum** Verbum ante saecula, habitasse in genito ex semine **David**.**

Animadvertite ea, quae in v. synodo collatione illustras loc. 5. primo & secundo loco profertuntur, ex libris Cyrilli adversus Theodorum, a Leontio adjudicari Diodoro; & vero opus hoc Cyrillus ad-

versus utrumque composuit, ut constat ex Facundo.

Mirate vero stropham hominis abutentis, & sua ingenii subtilitate, & lectorum patientia: hinc etiam perpende, qua ratione unum Filium fateretur Theodori magister Diodorus, ipseque Theodorus, cum suis posteris.

Attende similiter, quam Verbi cum Christo conjunctionem admitteret Diodorus, qualis nempe est Verbi cum Prophetis, per *insanas*; triplici tamen discrimine, quod perpetua foret cum Christo, quod ad majora officia obcunda, quod majoris five honoris communicatione, five virtutis affluentia. Satagat nunc Facundus, ut hominis tam improbe cauti, impieque subtilis discipulum, eumque magistri apprime fequacem, defendat.

IX. **NON** sic, inquit, in eo, quod est ex semine **David** sicut in Prophetis, habitavit **Deus** Verbum. Illi enim particulari quadam & modica quantitate sancti Spiritus gratia fruebantur; hic autem in his, in quibus interdum erant illi, jugiter permanebat, & gloria Verbi ac sapientia replebatur. Alter intelligendus procul dubio praeter eum, & subsistens proprie filius ac seorsum: non enim Verbum semetipsum sapientia replebat & gloria; sed alteri potius haec, quae sunt insignia, conferebat.

X. **ADORAMUS** purpuram propter indutum, & templum propter habitatorem; formam servi propter formam Dei; agnum propter pontificem; assumptum propter assumentem; formatum in utero virginali propter omnium conditorem. His confessis rebus, vnam offer venerationem, non nocebit adoratio vna, si res fueris ante confellus.

XI. **AGNUM** PROPTER PONTIFICEM, &c. Suspecta mihi est vox *pontificis*, imo expungenda, ejusque loco vox *pastoris* scribenda. Nam agnus & nomen, cui jungitur, perinde distinguuntur ac purpura & indutus, assumptus & assumens, formatum in utero virginali, & omnium creator, id est, homo & Verbum. Atqui Nestorianus quisque horrebat dicere, *Verbum pontificem*, ut constat, tum ex Nestorio sermone iv. & vi. tum ex reprehensione decimi anathematismi, five ab Andrea Samosateno, five a Theodoretto. Abhorreere nemo factionis istius poterat a Verbo agnum, id est, hominem ferente, cum se adorare jactarent portatum propter portantem, &c. Adde quod quaestio de *Deo* *pontifice* non videatur mota, ante dictam a Proclo Virgini deiparæ panegyricam orationem ann. 429.

Animadvertite autem, vnde profecerat Nestorius, qui multa, partim ex Chrysofotomo, partim ex Theodoro mutuari solet; sed ex Chrysofotomo bona, quae corrumpat; ex Theodoro mala, quae augeat.

XI. **UNAM** dicis venerationem, sed per vnam venerationem introducis blasphemiam, ut si vna sit adoratio, sit & vna substantia.

Lib. 3. c. 3. & alibi. Qua ratione Nestoriani vnicum filium Dei dicebant. Quam Diodorus vnicum naturam in Christo agnoscebat.

Perfrictus Facundus.

X.

Eminentibus Mercatoris textus.

XI.

m, non tantum nam personarum, sed etiam personarum, sed etiam personarum, sed etiam personarum...

in libro 10. de... lib. 10. de... tum in v. allatis.

in libro 10. de... lib. 10. de... tum in v. allatis.

prophetam voluit... ex fratribus... tibus non est... namque est... & futura... ad praemun... Deus igitur... us est: Vides... aut pronun...

Dicunt ad... Vos respon... inquit Deus... temporibus... ut: Nequa... si ante sa... David, mul... est semen... a, nam mul... osterior, &... a David, id... autem ante... matum est... ina scriptu...

x libro 15. de... um opus, ut... quod scrip... raditionibus... 10, ut coll... ionibus qui...

XII. Non invideo, inquit, Christo, cum factus est Deus: quod enim ipse factus est, ego factus sum, quia meæ naturæ est.

Verum voces a Mario relatas benignius interpretari posset quispiam hunc in modum: Non invideo Christo, quod factus est homo; quod enim factus est, factus & ego pariter, honore tanto scilicet ex ipso in me, propter communionem naturæ, redundante.

Tertius benignior.

Diversa hujus sententiæ expressio. Refert. in conc. Calc. a. d. 10.

NON INVIDEO CHRISTO, &c.] Impia hæc sententia, non eodem ubique modo legitur ac in presenti. In concilio Tyrio, interloquentibus Episcopis iudicibus, ita exponitur ab accusatoribus Iba Edesseni: *Non invideo Christo facto Deo, in quantum enim ipse factus est, & ego factus sum.* *ὁ θεὸς τῷ θεῷ ἑωυτοῦ θῆναι ἐστὶν ἴσους ἰσότητος, καὶ τῷ ἑωυτοῦ.* At in instructione Cleri Edesseni sic habetur: *Non invideo Christo facto Deo, quoniam & ego, si volo, possum fieri, secundum ipsam.* *ὁ θεὸς τῷ θεῷ ἑωυτοῦ ἰσότητος ὄντι, ἰσότητι ἀδελφῶν, ἢ ἰσότητι, ἢ ἰσότητι ἑωυτοῦ.* Priore loco ascribitur Iba Edesseno Episcopo a quatuor ejusdem Ecclesiæ presbyteris. In posteriore presbyterorum accusatio testimonio quinque & sexaginta ministrorum ejusdem Ecclesiæ diluitur. Crimen porro tam nefarium Ibas commoto, ut par erat, animo ita purgavit: *Anathema ei, qui dixit, & ei, qui calumniatus est, decies milies ego secari patior, quam dicere hoc verbum, absit hoc a me, vel cogitare, &c.*

Verumtamen tertius ille sensus, cum pietatis multum habeat, & ad voces tamen, ubi primum prolatae sunt, exhorruerit Ibas ipse cum aliis, verus esse non potest: quare oportet alterutro alio voces intellectas fuisse, utroque vero, horrendam impietatem superbiæque continent; & priore quidem Samosatenam ac Pelagianam, posteriore vero Theodorianam.

Sed improbat.

Varios ejusdem sensus.

Primus Pelagianus.

Secundus Nestorianus.

Hujusmodi vocibus non vnus tantum sensus accommodari potest, sed tam multiplex, quam multis referuntur modis. Si legantur prout sunt in instructione cleri Edesseni, non incongruus est quem attulimus, in dissertatione VII. in priorem partem, iste scilicet: Non invideo Christo, quod Deus factus sit; possum enim pariter fieri Deus si volo. Nam suis ille operibus, suisque liberi arbitrii nativis viribus promeritus est divinitatem, quæ & ego opera, ut sum ejusdem communis naturæ particeps, præstare possunt. Sed si presbyterorum accusantium intelligantur verba, perinde atque sonant, sensus iste mox occurret: Non invideo Christo, quod Deus factus sit; quantus enim factus est per assumptionem, tantus & ego factus sum per baptismum, uterque scilicet filius Dei adoptivus.

Hanc aliquando impiam vocem Ibas protulerit, incertum est: nam Patres Calchedonenses oblata Iba crimina non satis probata fuisse edixerunt; & nihil ejusmodi objectum est Iba in v. synodo, in qua tamen damnatus est cum sua epistola. Certum tamen reor, si quando protulerit, non id fecisse primum, quo tempore accusatores presbyteri aiebant, anno scilicet 445. nam opusculum istud Marius ante hoc tempus scripsit.

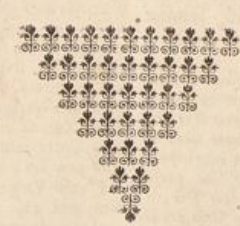
An hæc voces protulerit Ibas, incertum est.

Quare Mercatori credendum puto tribuenti, vel Theodoro Mopsuesteno, vel potius Paulo Samosateno, cujus duas antea sententias adduxerat. Id vero cur potius de Samosateno putem, causa est, quod Theodorus ob merita negaret assumptum hominem, sed singulari gratia, cum primum Virginis in vtero formaretur, id vero Samosatenus assereret: quodque Theodorus, licet re ipsa Christum-Filium Dei adoptivum doceret, contenderet tamen ea dignitate ornatum, eoque honore evehctum, quo nulla possit creatura pertingere, quantumvis nitatur.

Videntur potius tribuenda Samosateno, quam Mopsuesteno.

HODIE JESUS factus est immortalis, quando ad eum accessit Maria post resurrectionem, dicit ei: *Noli me tangere*; æstimabat enim illa ipsum Dominum esse, qui fuerat; & nesciebat, quia post resurrectionem perfectus fuerat factus.

XIII.

EPISTOLÆ ALIQUOT
THEODORETI EPISCOPI CYRI
CUM EXCERPTIS EX LIBRIS QUINQUE,

quos adversus beatum Cyrillum Alexandrinæ civitatis antisti-
tem, sanctumque concilium Ephesinum, a quo Nestorius
damnatus est, diabolo instigante conscripsit.

P R Æ F A T I O.

Quis Theo-
doretus.

U t fuerit Theodoretus Cyri
Episcopus, quamque præcellens
doctrina, nemo nescit; notum
pariter omnibus, quantum stu-
dierit Nestorio, antequam ve-
natione coactus ad meliorem
mentem redierit. Ea de re diximus satis, quoad
præfens negotium, in præfatione historica; dice-
mus longe copiosius in auctario Theodoretici
quod apparamus, ubi de vita ipsius, fide, &
operibus curiosius dissertationem instituemus.

Quæ nunc
ipsum edan-
tur.

Edimus nunc collectanea Mercatoris, cujus-
modi reperiuntur in manuscriptis codicibus,
auctiora daturis suo loco, non ex Mercatore, sed
aliunde conquesta, non sine labore. Hisce vero
collectaneis continentur, ut habet titulus, epi-
stolæ & excerpta quædam, sive ex libris, sive
ex sermonibus. De epistolis postea, nunc de
libris quinque, quorum mentio fit a Mercatore.

Quibus ex li-
bris collegerit
Mercator quæ
refert.

Sunt autem illi ipsi sex priores, quos ex
viginti septem Theodoretici adversus hæreticos
a se lectos tradidit Photius: vnum enim in duos
dissolvit. Vestum hæc tota res, ut multum ha-
bet obscuritatis, ita prolixiore declaratione in-
diget; sed prius exscribenda, quæ habet Pho-
tius.

Cod. 46.

LECTI sunt Theodoretici Episcopi Cyri septem &
viginti libri adversus varias propositiones. Pri-
mus liber agit contra asserentes unius fuisse natu-
ra Deum Verbum, & quod ex semine David
sumpsit principium; itaque adversus eos qui
divinitati passionem attribuunt.

Secundus liber cum eisdem e Scriptura manum
validius confert.

Tertius de eadem re disputat.

Quartus sanctorum Patrum continet doctrinam
de gloriosa incarnatione Domini nostri JESU
CHRISTI Filii Dei.

Quintus, hæreticorum colligit opiniones, quas
componit cum opinione eorum, qui in Christo
duas naturas minime agnoscunt. & ostendit ma-
gnam eos inter se affinitatem habere.

Sextus ponit unum esse Filium Dominum no-
strum JESUM CHRISTUM.

Historia li-
brorum.

Scripterat Theodoretus, ante concilium E-
phesinum, adversus duodecim anathematismos
Cyrilli, scribendique auctor fuerat Joannes An-

tiochenus, qui & eandem provinciam dederat
Andræ Samosateno, ut duorum totius Orientis
doctissimorum virorum auctoritate præver-
terentur animi, ne Cyrillo crederent, anathe-
matismis, veluti quodam compendio, fidem
catholicam tradenti. Prior ille conatus successu
caruit, lectis in concilio anathematismis, nec
rejectis, imo catholicis Patribus in partes Cy-
rilli adversus Nestorium concedentibus. Quare
tentavit iterum Theodoretus, post solutam syn-
nodum, si qua ratione posset, & quæ prius
objecerat, confirmare, & quæ constituta fue-
rant in concilio, labefactate. Tentandi causa
fuit, quod vel ipsa cum Nestorio aberraret;
vel quod, animi affectu excæcatus, non satis
perspiceret, quam impie Nestorius sentiret,
quam catholice Cyrillus.

Scribendo-
rum causa.

Opus hoc, cujus excerpta præ manibus habe-
mus, ita divisit in quinque libros, ut tribus
prioribus moliretur ostendere, catholicum do-
gma evangelii adversari, Patrumque doctrinæ;
conficere vellet in quarto Patrum Ephesinorum
sententiam hæreticorum opinionibus esse affi-
nem; quinto denique explicaret, quomodo Chris-
tus sit vnus filius.

Operis parti-
tio in quinque
libros, &
quod singulo-
rum argumen-
tum.

Singulos libros, etsi multis capitibus distin-
ctos, non fuisse tamen admodum prolixos ex
eo conjicio, quod Photius scribat iis majores
fuisse tres libros Eranistæ, nec ipsos tamen per
se valde magnos.

Quantave
magitudo.

Quod autem secundus & tertius in vnum Et quis nume-
re ipsa consentur, indicare videtur Photius his
verbis: Tertius de eadem re disputat; divisos ta-
men puto ea differentia, quod secundus ex no-
vo præsertim testamento, tertius ex veteri te-
stimonia contineret.

Totum opus inscriptum fuisse *ἐπι τῶν* Quæ operis
micros, colligitur ex parte non mediocri, quam
hæc inscriptione donatam ex libro bibliothecæ
regiæ Latine simul & Græcæ exhibebimus
in auctario: habuisse quoque nomen Περὶ τῶν
ex eodem libro conficitur. Prior appellatio ab
argumento; posterior a numero librorum ac-
cepta est.

Quæ operis
inscriptio.

Porro autem eruditus Pater Combefius Pen-
talogium putavit, esse idem cum libris quinque
hæreticarum fabularum; quo melius nihil con-

Differt a quin-
que libris
relic. fabul.

UESTENI.

s benignius inter-
: in modum: Non
is est homo; quod
pro pariter, honore
propter commu-

nsus, cum pietatis
men, ubi primario
as ipse cum alio
oportet alcerato
troque vero, hœ-
que continens de
Pelagianam, pe-

1 vocem Ibas pro-
tres Chalcedonen-
tis probata fuisse
objectum est Iba-
natus est cum Iba-
si quando prote-
quo tempore 441
anno scilicet 441
ante hoc tempus

n puto tribuenti,
vel potius Paulo
deus adde-
rosatenos patem,
b merita negat
ulari gratia, cum
aretur, id vero
e Theodorus, li-
i adoptivum do-
gnitate ornatum,
nulla possit crea-
itatur.

Immortalis,
ria post resur-
: tantere; gelli-
ominum esse,
ia post resur-
factus.

STOLE

jici potuit, ab homine, qui careret ope Mercatoris differentiam indicantis inter utrumque opus *mercatoris*.

Quo tempore scriptum.

Tempus scriptoris non improbabiler concluditur ex epistola prima ad Himerium Nico-mediensem, de his siquidem intelligi debent ista: *Lectis ex Aegypto literis destinatis, & ad nos saepe discussis, invenimus eas doctrina quidem congruentes Ecclesie, duodecim vero capitulis contrarius esse probavimus, quae usque impresentiarum impugnare perstitimus. Quare eo temporis intervallo confectos oportet, quod a recessu Orientalium Epheso in patriam, ad negotium pacis Ecclesiarum intercessit, id est, ann. 432.*

Qui meminere. Irenaeus Episcopus Tyri.

Hujus operis meminerunt veterum plures, & primus quidem Irenaeus Episcopus Tyri, cum quereretur, literis ad Theodoretum scriptis, ab ipso, dum suae opinionis testes produceret Patres, praetermissum fuisse Theodorum Mopsuestenum, imo & Diodorum Tarsensem Theodori magistrum: utrumque enim revera praetermisit hoc in opere Theodoretus, uti longe plurimos alios profert; visusque est objectionem occupasse libro quarto, parte ultima, ubi de ista re iterum sermo erit. Cur ita videatur, causa est primum, quod Irenaeus scriberet ad Theodoretum eo fere tempore, quo diximus editum istud opus, quando scilicet agebatur negotium pacis inter Ecclesias, mitterenturque vltro citroque fidei expositiones verbis quibusdam ambiguis studiose compositae.

Justinianus imperator.

Deinde vero Justinianus imperator in sacra ad Patres v. synodi, cum queritur, impietatem a Nestorio traditam iterum introduci per Theodorum Mopsuestenum Nestorii magistrum, &c. necnon per impia conscripta Theodoretis, quae contra rectam fidem, & Ephesinam primam synodum, & contra sanctae memoriae Cyrillum exposuit, &c.

Patres v. synodi.

Quinta synodi Patres, can. xlii. *Siquis defendit impia Theodoretis conscripta, quae contra rectam fidem, & contra primam Ephesinam synodum, & sanctum Cyrillum, & duodecim ejus capitula exposuit, & omnia quae conscripsi pro Theodoro & Nestorio impiis, &c. anathema sit.*

Quid collectaneis ostendat Mercator.

Nihil porro Mercator aliud hisce collectaneis ostendere nititur, quam quod Theodoretus eadem, quae Theodorus & Nestorius, senserit, id est, duos reipsa filios duosque dominos distinxerit; atque ita filium Virginis merum esse revera hominem ratus sit, quantumcunque contrariam opinionem tenere videri voluerit. Id vero efficit Mercator duobus argumentis, consonantia vocum & sententiarum Theodoretis cum praefatis duobus, & professio in utrumque studio, odioque in sanctum Cyrillum & Patres Ephesinos, quos Arianorum atque Apollinarianorum nomine traducit.

Nec mirum sit tibi, lector, Mercatorem Theodoretum viro magni nominis tantam acceptionem, tam gravibus verbis struere. Maluit egregius fidei defensor adherere toti Ecclesiae, quam homini turbarum aliquanto amantiore. Marius certe tunc scripsit, cum dubia foret Theodoretis fides apud sanctos, nec adhuc in sacra synodo Calchedonensti contestata esset.

Mercatoris judicium approbavit Gregorius magnus, si modo, quod docti consentunt, nomine Pelagii sui praedecessoris, ipse adhuc in minoribus constitutus, scripsit epistolam, sive librum ad Eliam Aquileiensem, & alios Ileriae Episcopos schismaticos, qui damnationi trium capitulorum non consentirebant. Obijcit enim Theodoretum, eadem quae Mercator, fidei excerptis testimoniis, & isdem, imo totidem verbis. Suis singula proferemus locis. Videtis epistolam cap. 20. vnde quatuor intelliges.

Primum, codicem Marii Mercatoris a Gregorio magno visum: inde enim omnia exscripsit, quae loco mox citato bene multa profert. Alterum, in eodem codice cum literis Theodoretis fuisse quoque reprehensiones anathematizantium Cyrilli, & excerpta de libris, de quibus nunc agitur, quomodo sunt reipsa in manuscriptoris nostris. Tertium, eundem esse omnium interpretem, Mercatorem scilicet: totidem enim verbis a Gregorio citantur. Quartum, quam opinionem de Theodoretum, nondum in Calchedonensti concilio fidem professio, Gregorius conceperit: ipsum enim ait contra rectam fidem scripsisse, sanctae Ecclesiae diversa sensisse, post errorem recte sapuisse, detulisse unitatem deitatis & humanitatis in Christo, composuisse scripta prava, heretica & omni impietate plena, quibus subjungit Mercatoris Theodoretum acerbius compellantis defensionem. *Quis non videat, quanta temeritate plenum sit, Theodoretis scripta superbiendo defendere, quae eundem ipsum constat, recta postconfiando, damnasse? Et postea: Sola ejus haeretica scripta respuentur, & cum synodo adhuc Nestorianum insequimur, & cum synodo Theodoretum recta profitentem veneramus.*

Atque haec, sive Pelagius ipse papa scripserit, sive Gregorius adhuc diaconus Pontificis nomine, maxima sane auctoritate pollent, majore saltem, quam qui contraria Mercatori meo sentiunt.

Observa, lector, Gregorium, cum de tribus capitulis in epistola scriberet, de duobus ea posuisse, quae ex quinta synodo sumperat: cum autem accessit ad tertium de Theodoretum, ex solo Mercatore accepisse collectanea, & licet quaedam in v. synodo etiam legantur, veluti quae pertinent ad primum anathematizatum, in ista tamen, relicto textu v. synodi, Mercatoris versionem praetulisse.

Mercatoris Theodoretum infamatis defensor.

Testimonio Gregorii magni comprobata.

EX PRAEFATIONE THEODORETI
in quinque libros adversus beatum Cyrillum, & sanctum
concilium Ephesinum,

EXCERPTUM PRIMUM.

Praefatio qua
Theodoretus
causam scri-
bendi affert,
& odium pro-
dit in Cyril-
lum & PP. v.
synodi.

PRIUS QUAM conventus
apud Ephesum celebraretur,
duodecim capitulis strictim
aperteque restitimus, ut præ-
scius horum fieret intellectus
etiam rudiorum, & rationis expertium.
Quia vero se manifestum, qui ista protulit,
in concilio declaravit, & plures ex his,
qui convenerant, imperiti potius, nec

vlla dogmatis imbuti notitia, pia hæc ar-
bitrati sunt; operæ pretium visum est, ite-
rum contraniti, sermonemque distendere
& succisam blasphemiam multipliciter
confutare, ut ignorantibus evidentius ap-
probemus, quemadmodum evangelii de-
clarentur adversa, quæ nunc ab istis ma-
xime proferuntur.

Ejusdem ex libro ipsius operis primo

EXCERPTUM SECUNDUM.

Tractatur ar-
gumentum
quod Photius
scripsit fuisse
præmi libri.

OBSEVA, quomodo in excerptis e libro
primo tractasse scribit Photius, contra
asserentes unius fuisse naturæ Deum Verbum,
& quod ex semine David sumpsit principium,
itemque adversus eos, qui divinitati passiones
attribuunt.

cator non temere, ad probandum duos a Theo-
doreto filios asseri, hæc adduxit.

ITEM EX EODEM LIBRO PRIMO.

Si permixtio aut confusio fieret, atque
vna ex utraque substantia redderetur, ne-
que Deus esset Deus, nec templum exi-
steret templum; sed & Deus templum, &
templum natura Deus esset, id enim ope-
ratur admixtio; & si hoc ita est, non
convenienter Dominus ait: *Solvite tem-
plum hoc, & in triduo suscitabo illud.* Opor-
tebat enim ut diceret: *Solvite me, & in*
tribus diebus refurgam; siquidem duæ
naturæ vnæ permixtionis temperamento
fecissent.

Calumniatur
Cyrillo, quasi
naturarum
confusionem
doceret, cum
Apollinaristis
quibusdam.

Ioan. 2. v. 19.

ID CIRCO Emmanuel jampridem, &
ante multa natiuitatis tempora ex Virgine,
appellatus est parvulus. Emmanuel autem,
& ejus, qui sumpsit, & ejus, qui assum-
ptus est, naturas inuariat: nobiscum enim
Deus interpretatur, hoc est, in nostra na-
tura Deus, in homine Deus, Deus & ho-
mo, Deus-homo factus, Deus natura ho-
minis incircumscripte se vestiens, Deus
in templo humano, Deus nobiscum, Deus
propter vnitatem ejus, quem ex nobis ac-
cepit. Ergo non solum Deus, sed etiam
homo est Emmanuel; ipse vero & Christus
appellatus est, & Iesus nominatus, &
saluator vocatus.

CONTRA Cyrilli dictum, quod vna sit na-
tura Verbi incarnati, id vero videbatur non-
nullis, quasi rectæ fidei symbolum, ut videre
est apud Cyrillum, in epistolis post pacem Ec-
clesiarum scriptis ad amicos quærentes, quod
videretur recessisse ab *orthodoxis*, cum duas post
vnionem naturas in Christo Orientalibus con-
cessisset, qui ex eo prius ipsam arguebant, adha-
rere Apollinaristis, confusionem naturarum vnio-
ne factam delirantibus. Apollinaristis, in-
quam, non item Apollinari ipsi: tradit enim Theo-
doretus, Polemionem quemdam (Polemionem alii
nominant) primum fuisse confusionis auctorem.
Polemionem quidam, ait, ex ejus (Apollinaris) scri-
ptis ansam natum, & substantiarum confusionem
factam dixit, & commixtionem diuinitatis &
corporis. Inde Polemianorum hæresis nata est.

lib. 4. hæ.
fabul. cap. 9.

Suspectæ vo-
ces, licet ca-
tholicæ, pro-
pter dicentis
conditionem.

DEUS-HOMO, &c.] Voces istæ admodum
catholicæ suspitione non carent, propter dicen-
tis qualitatem, & consequentia verba, *Deus*
propter vnitatem ejus quem ex nobis assumpsit.
Fuit enim loquendi formula Nestorianis fami-
liaris, propter vnitatem homo dicitur Deus,
quemadmodum propter affectum amicus sit
amans; & vero suspectæ mihi sunt sententiæ
illæ, *Deus in natura nostra in homine Deus &*
homo, Deus natura hominis se vestiens, Deus in
templo humano, Deus nobiscum quæ putam in-
habitationem, & indutionem significant, atque
adeo Nestorianam *trouit*. Quare Mer-

Item ejusdem de libro secundo

EXCERPTUM QUARTUM.

ANIMADVERTE, lector, & in omnibus, qua ex secundo libro excerpta sunt, recognosce characterem secundi libri descripti a Photio, in quo ait, a Theodoro cum adversariis ex sacra scriptura validius manum conferi.

SED & Gabriel evangelizans Virgini, sicut Lucas beatus exponit: *Ecce, inquit, in vtero concipies, & paries filium, & vocabis nomen ejus JESUM, hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur, & dabit illi Deus sedem David patris sui, & regnabit hic super domum Jacob in aeternum, & regni ejus non erit finis. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Considerate, quod hic etiam cuncta dicantur humanitus. *Erit, inquit, magnus, non dixit, est: & filius altissimi vocabitur, non dixit, vocatur, aut est: non dixit, habet sedem David Patris sui, sed dabit ei: & regnabit, non dixit, regnat. Super quos? Super domum Jacob, non dixit, super angelos & archangelos. Et iterum, sanctum vocabitur Filius Dei, non dixit, vocatur.*

TOTUM hoc excerptum edemus propediem auctius, Graece & Latine, in auctario Theodoretis; ipsum vero magna ex parte exscripsit Gregorius magnus, & in epistola in praefatione laudatam transtulit. Nam post allatas Angeli ad Virginem voces, sic habet: *Considerate hic etiam, quia cuncta humanitus dicuntur. Erit, inquit, magnus, non dixit, est. Et filius altissimi vocabitur, non dixit, vocabitur. Et dabit ei Dominus sedem David Patris sui, non dixit, habet, sed dabit ei Dominus. Et regnabit, non dixit, regnat. Et super quos? Super domum Jacob, non dixit, super Angelos & Archangelos.*

QUID ad haec dicitis, qui veritati proprias passiones proponentes, propter humana certamina, Deo praelium passi estis inferre? Cui ista conveniunt? Deo, & qui semper est, & regi, & sancto, & Filio Dei? An autem templo, quod ex femine David sumptum, & propter unitatem Dei Verbi haec ipsa promeruit?

MAGNA hominis audacia simul & impietas! audacia quidem, accusantis oecumenicam synodum proditor, propter perversitatem, veritatis; impietas vero, aperte Filium Dei a filio Virginis, naturalem ab adoptivo dividens, alterumque alteri sola venerationis gloriaeque unitate copulantis, &c.

ITEMQUE IBI POST PAULULUM.

NON itaque Dei Verbum post natiuitatem Virginis magnum futurum esse praedixit; sed templum, quod ex Virgine sanctum, assumptum, unitum, & con-

nuncupatum etiam ipsum filius; non vt duos filios adoremus, sed vt in templo visibili Deum invisibilem contuentes, vnam illi venerationis gloriam deferamus.

EJUSDEM IN EODEM LIBRO SECUNDO.

CUM inuenitis: *Dominus autem plenus Spiritu sancto regressus a Jordane. Et iterum: Egressus est Jesus in virtute Spiritus in Galileam. Non Dei Verbum cooperatione vel auxilio eguisse Spiritus arbitris; sed visibile templum, quod variis Spiritus sancti donationibus fruebatur.*

Hæc cum titulo ipso exscripsit Gregorius: *In eodem libro secundo ait: Jesus autem plenus Spiritu sancto regressus a Jordane. Et iterum: Egressus est Jesus in virtute Spiritus in Galileam. Non Dei Verbum cooperatione vel auxilio eguisse Spiritus arbitris; sed visibile templum variis Spiritus sancti donationibus fruebatur.* Exscripsit vero, ad id ipsum probandum, ad quod & Mercator, a Theodoro nempe duas in Christo personas astrui.

ITEMQUE IBIDEM POST ALIQUANTA.

UT autem duarum naturarum divisionem manifeste pervideas, ad doctrinam ipsius Domini veniamus. *Accesserunt ad eum Iudei dicentes: Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Respondit Jesus: Solvite templum hoc, demonstrativa voce eos ad visibile pertrahens; & in tribus diebus suscitabo illud, deitatis potentiam audientibus manifestans.*

EX EODEM LIBRO.

HUNC Deus auctorem & salvatorem *exaltavit. Quis igitur exaltatus? Non excelsus, sed ea natura, quam deitas exaltavit, quam Judæi interemerunt suspendentes in ligno: hæc enim exaltata est, conjunctione ejus, qui sumpsit eam, & habitavit in ea.*

EX EODEM LIBRO.

MANIFESTUM est, inquit, quis die tertia resurrexit, & quis hoc resuscitavit, secundum Salvatoris promissionem dicitis: *Solvite templum hoc, & in triduo resuscitabo illud. Quod tertia die resurrexit, hoc suspenderunt in ligno Judæi: Hoc vixit Deus Spiritu sancto & virtute. Non enim*

Deus Verbum vñctione aut operatione sancti Spiritus eguit; sed templum, quod ex semine David assumens sibi met copulavit: & hoc evidenter ostendit. Apostolus commemorans vñctionem, quæ a Deo facta est; & Spiritum sanctum, a quo vñctus est, & virtutem, qua fruebatur; & quemadmodum sanitate operatus est: *Quoniam, inquit, Deus erat in illo.*

Marci, v. 14.

EX EODEM LIBRO.

Hcb. 1. v. 9.

PAULOMINUS ab angelis minoratum videmus Jesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum, ut sine Deo pro omnibus gustaret mortem. Dividit a passione, ut sine Deo, inquit, pro omnibus gustaret mortem. Hunc etenim & paulominus ab angelis allerit minoratum; Verbum autem Deus non minor angelis, sed creator est angelorum, & virtutum, & dominationum, & omnis invisibilis & visibilis creaturæ.

SINE DEO, &c.] Longè aliter in editione, sive Latina vulgata, sive Græca: *Et gratia Dei pro omnibus gustaret mortem, unus pater erat & unus filius, unus dominus & unus deus.* Legerunt tamen Græci quidam, *unus pater & unus deus, &c.* Adjuvat lectio, quam sequitur Theodoretus, hæresim fuisse tempore passionis, quam hæresim alterius peperit vitiosa verbi loci, Coloss. 2. v. 15. Ubi enim legitur: *Delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, & expoliatis principatus & potestates: iraduxit confidenter, palam triumphans illas in semetipso; legebant veteres quidam, exuens se carnem.* Ita Hilarius libro de Trinitate. Ambrosius in tractatu de symbolo cap. 13. Augustinus cum libro de agone christiano cap. 2. tum alicubi passim. Illa porro hæresis, quæ visa est Capreolo Nestorianæ pars, cum in Hispania serpere cœpisset, coegit Vitalem & Constantium laicos Hispanos consulere Capreolum Carthaginensem Episcopum, qua ratione impugnanda foret. Consulentiū epistolam & Capreoli responsonem edidit Pater Sirmondus, ann. mdcxxx. Utamque retulerunt in generalium conciliorum collectionem, sive qui regiam, sive qui majorem accurarunt. Verba consulentiū ista sunt in vulgatis libris: *Sed & hominem purum dicunt pependisse in cruce, & comprehensum. Aiuunt, recessit Deus ab eo. Quibus parvitas nostra sic dicit, nunquam Deus recessit ab homine assumpto, nisi quando dixit de cruce: Heli Heli lammafabactani, Deus Deus meus, quare me dereliquisti? Ex quibus tria conficio Primum, opinatos fuisse hos Hispanos, Verbum ab homine recessisse, imminente morte. Alterum vitiosam esse vulgarem lectionem, quod satis ostendit discohærens oratio, comprehensum. Aiuunt, recessit Deus ab eo. Postremum, qua ratione vitium emendari debeat. Arguunt enim Vitalis & Constantius errorem suo pejozem, eorum scilicet, qui non solum in*

cruce, sed toto passionis tempore, atque ita ab ipsa comprehensione, depositum a Verbo hominem dicerent. Quare ita legendum puto: *Sed & hominem purum dicunt pependisse in cruce; post comprehensum enim aiunt, recessit Deus ab eo, &c.* id est, post comprehensionem.

Porro autem Vitalis & Constantius eo venialius errabant, quod magno forte exemplo decepti erant, Ambrosii scilicet, cujus hæc sunt verba: *Hæc beata anima, quæ in cruce ad divinitatem clamavit dicens: Deus Deus meus, quare me dereliquisti? clamavit homo divinitatis separatione mortuus. Nam cum divinitas mortis libera sit, vitique mors esse non poterat, nisi vita discederet, quia vita divinitas est, quæ nunquam patitur vel mortem, vel corruptionem: immortalis enim semper & incorruptibilis est. Deus autem, qui Verbum & Spiritus est, qui ubi vult spirat, carnem humanam animamque susceptam non deseruit in viuis, sed quia voluit, ubi voluit, quomodo voluit, & quando voluit, relinquens possit eam, & iterum assumpsit eam. Non ergo cunctis jure ac potestate exutus est carnem, sed ipse se exiit. Nam qui potuit non mori, si nolisset, proculdubio quia voluit, mortuus est. Quod ita esse comprobans Apostolus ait: Spoliavit se carne, principatus & potestates expoliavit, triumphans illos semetipso, per mortem scilicet hominis suscepti.*

EX EODEM LIBRO.

UNUM his omnibus adjiciens testimonium, sermoni terminum dabo: *JESUS CHRISTUS heri & hodie, ipse & in sæcula.* Quomodo igitur (hoc, sapientissimi, debemus advertere?) Quomodo ipse idem heri & hodie & in sæcula, & temporalis & æternus, & in tempore & super tempora? Nam si æternus est, temporalis non est; & si in tempore est, super tempus non est.

ILLUD ipsum Gregorius totidem verbis in præfatam epistolam transtulit, indeque erroris Nestoriani Theodoretum convinci posse credidit.

AUDITE surdi, & cæci respicite. Et quis est cæcus & surdus, nisi qui mente captus est, nec vult intendere veritati, oculos suos claudens radiis, & se luminibus privans? Magistrum ergo veritatis audite jure præcipientem, voces evangelicas apostolicasque dividere, & deitati quidem sublimes ascribere, humiles autem humanitati deputare. Tandemque definite huic piæ divisioni resistere; nec metu anathematis pavorem simplicioribus inferatis. Nos enim tanquam purgamenta, quæ a vobis formidolosa proferruntur, attendimus, sanctorumque Patrum magisteria custodimus.

INTENDIT animum in quartum Cyrilli anathematis quod hujusmodi est: *Si quis personis duabus sive substantiis (sanctis) disperiat voces, quæ sunt in evangelicis, vel apostolicis scripturis, quæque vel de Christo a sanctis dicuntur,*

vel ab ipso de seipso; & has quidem, ut homini, qui præter Verbum seorsus intelligatur; has vero ut divinas, soli Deo Verbo: anathema sit. Confulere reprehensionem Theodoretæ ad istum anathematismum, & cum istis confert, istamque ex cognatione utriusque intelliges, quantum fuerit Theodoretæ in omnes anathematismos, sed in istum maxime, odium. Unde non immerito Mercator sequentia paulo commotius scripsit.

HIS verbis profanus iste, tam in Nestorium, quam in similes recte latam sub anathematis interpositione sententiam, ut æstimat, attenuare contendit, ne fe-

ctatores & complices metu præsentis & futuræ penæ, dogmata pravitatis abjiciant, & ad unitatis tramitem venire nitantur.

VERBA MARIÏ MERCATORIS.

DENIQUE ut nequitia cordis ejus evidenter appareat, in vltima parte quarti libri Theodorum Mopsuestenæ civitatis Episcopum, quem omnes fere catholici hæreticum esse cognoscunt, suis præconiis ita concelebrat.

Ex vltima parte libri quarti Theodoretæ

EXCERPTUM QUARTUM.

ID CIRCO, inquit, magnum Theodorum, propugnatores pietatis, & evangelicorum defensores præconiorum, in medium non deduxi, quia & ipse, propter nefcio quæ, nobiscum impugnatur a vobis; & post sudores quamplurimos, & labores conquistos; post tot certamina, & studia numerosa, non exterrororum, sed suorum sociorumque fidei calumniis appetitur: oportebat enim, cum cum Paulo post gentilium, & latronum, etiam fallorum fratrum, ejus denique generis enumerare pericula. Hujus rei gratia tantum virum sponte præterire volumus.

2. Cor. II. v.
16.

Epist. 16.

AD hunc librum videri potest spectare Theodoretus, cum Irenæo Episcopo arguenti, quod

Diodorum & Theodorum prætermisisset in Eranista, responder: Quo cultu viros tantos prosequar, testis est liber, quem de illis composui, in quo constat in illos accusationem diluimus, nec accusatorum potentiam, nec fructus contra nos insidias reformidantes. Liber enim Pentalogii ab Apologetico pro Diodoro & Theodoro non differt; id manifeste demonstratur ex consequentibus Mercatoris verbis.

Eranista dialogo 1. idipsum habet. Proferrem etiam tibi fortissimorum veritatis propugnatorum Diodori & Theodori enarrationes, nisi viderem vos insensu in hos animo esse, Apollinarisque in eos odio & malevolentia successisse. Vidisset enim hos etiam ceteris consonantia scripsisse, & ex divino fonte fluentia hausisse, rivusque & ipsos quoque spiritus extitisse: sed hos quidem prætermisimus, quia implacabile bellum adversus eos susceperat.

Item in quinto libro, qui est totius ejus operis extremus,

EXCERPTUM QUINTUM.

VERBA MARIÏ MERCATORIS.

IDEM hanc calumniam sanctæ synodo, quæ Nestorium jure percudit, execrandus iste struere nititur, ut audeat dicere, beatos Patres, qui apud Ephesum convenerunt, non recti dogmatis intentione, sed timore potius, illam protulisse sententiam, quatenus Apollinaris olim sepulta perfidia per eos renovata esse videatur; hanc autem contumeliam in sanctos Dei pontifices his perfidis verbis exaggerat.

EX LIBRO QUINTO THEODORETI PRO THEODORO.

TANTUM valuit invidia, cui vos mancipastis, ut quæ olim per unum aut duos, & hos latentes, Apollinaris loquebatur; hæc nunc per multos Ecclesiæ

præfules congregationibus Ecclesiarum, factis exhibeat, & tales herbe per pastores gregibus offerantur, luporumque morsus, rectorum ministerio, rationalibus ovibus infligantur; & qui in duabus, aut in tribus civitatibus extra murorum septa, paucos alloquebatur, quos etiam variis canticis seducebat; nunc iste per vos in mediis tripudiat urbibus: ejus enim prædicatis errores, & vocum novitatibus decoramini, reparantes ejus blasphemiam, quæ jam fuerat consumpta temporibus.

EADEM nunc effundit in sanctos Dei pontifices, quæ ante scripserat in Cyrillum, cum Joanni Antiocheno mitteret suas anathematismorum reprehensiones. Valde dolui, inquit, cum anathematismos legissem, quos direxisti, nobis præ-

cipiens, ut eos scripto destrueremus, & hereticum eorum sensum nudum omnibus intimaremus. Dolui autem, quod vir pascendi sortitus officium, & cui grex tantus creditus est, & oves infirmas curare precepit, non solum languet ipse, & quidem vehementer, sed mittitur etiam oves agritudine implere, & feris bestiis seivius, ea que sunt pascenda, discerpit. Illa namque ea, que sunt dispersa, & a grege divisa rapientes dilacerant. Hic autem in medio gregis existens, & servator reputatus & custos, latentem errorem in eos, qui illi parent, introducit. Quod enim aperte oppugnat, id observare facile est: quod vero sub specie

amicitiæ insidias parat, invenit eum, contra quem pugnat, incantum, eique facile læsionem infert. Hoc me multo magis contristat, quod sub pietatis nomine atque figura, & in pastoris dignitate, in hereticas & blasphemias voces erumpit, & dudum extinctam Apollinarii inanem simul & impiam doctrinam renovat, &c.

VERBA MARIÏ MERCATORIS.

QUALEM unitatem deitatis & humanitatis idem Theodoretus fateretur, per quæ scripsit, necessario declaratur his verbis.

Ex eodem libro

EXCERPTUM SEXTUM.

Matth. 19 v. 6.

QUOD, inquit, Dominus de viro & uxore ait, ut jam non sint duo, sed una caro, naturis procul dubio constantibus, sed discretionem habentibus; & sicut ibi nihil obest duorum numerus, quominus una caro dicatur, certum est enim qualiter una dicatur; ita & hic personæ unitas nihil obest differentie naturarum. Denique cum naturas discernimus, Dei Verbi naturam integram dicimus, & personam sine dubitatione perfectam: nec enim sine persona fas est asseverare substantiam; perfectam quoque naturam humanam cum sua persona similiter confitemur. Cum vero ad conjunctionem respicimus, tunc demum unam personam merito nuncupamus.

Leontium, sive quæ in v. synodo, & epistola Pelagii 11. a Gregorio magno conscripta, reperitur.

Apud Leontium igitur. Ex omni parte manifestum est, supervacaneam esse & indecoram atque discrepantem confusionem, cum unaqueque natura in se indissolubiler maneat. Rursus manifestum est, aptam & congruentem esse unionem: per hanc enim natura copulata unam personam secundum unionem constituerunt. Quare quod Dominus in viro & uxore ait, quamobrem non jam sunt duo, sed una caro; dicere nos consentaneè possumus secundum rationem unionis: Non sunt jam dua personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Ut enim illic, in viro scilicet & uxore, non laedit numerum duorum, quod una caro dicatur, manifestum est enim quatenus una dicuntur caro; sic hic non laedit differentiam naturarum unio personæ. Cum enim naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus, & perfectam personam: neque enim licet dicere hypostasim sine persona. Perfectam vero etiam naturam hominis, & personam similiter: cum tamen ad copulationem respicimus, unam personam tunc dicimus.

In v. synodo. Manifestum autem est, quod unitas convenit: per eam enim collecta natura unam personam secundum unitatem effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur, quod jam non sunt duo, sed una caro, dicamus & nos rationabiliter, secundum unitatis rationem, quoniam non sunt dua personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Sicut enim ibi non nocet numero duorum unam dici carnem, certum est enim, secundum quod una dicitur; ita & hic non nocet naturarum differentia personæ unitas. Quando etenim naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus & perfectam personam: nec enim sine persona est, substantiam dicere perfectam; perfectam autem & hominis naturam, & personam similiter. Quando autem ad conjunctionem respicimus, unam personam tunc dicimus.

In epistola Pelagii 11. ad Eliam Aquilegiensem, &c. Naturas discernimus Dei Verbi, naturam integram dicimus, & personam sine dubitatione perfectam: nec enim sine persona fas est asseverare substantiam; perfectam quoque humanam naturam cum sua persona similiter confitemur. Cum vero ad conjunctionem respicimus, tunc demum unam personam merito nuncupamus.

Dolosa Nestorianorum subtilitas in voce persona.

An ista sint vero Theodoretici.

Lib. 5. advers. Eusebianos & Nestorianos.

Dei pontifices, cum Joanni matimorua, cum asi, nobis pre-

IS, metu presentis de ta pravitate abip tamicem venite m-

MERCATORIS.

uitia cordis eja vltima parte quæ opfuctenæ civno omnes fere catho noscunt, suis pra-

prætermisisset in cultu viros tantem de illis compoisi, ysationem dilonati, nec struclis caura ber enim Penzolo- ro & Theodoro nonstratur ex cos. s. um habet. Præ i veritatis propi i enarrationes, nisi imo esse, Apoli- volentia successi, consonantia scri- ma haussisse, ri- exitisse: sed hu placabile bellam

Ecclesiarum, rba per pa- luporumque rationalibus duabus, aut rorum septa, etiam variis e per vos in s enim præ- itatibus de- usphemiam, impioribus.

Dei pontifices, cum Joanni matimorua, cum asi, nobis pre-

Item ex ejsdem libri capitulo decimo quinto

EXCERPTUM SEPTIMUM.

HÆc, inquit, Apollinaris arguunt vanitatem, qui pro ratione, vel mente Deum Verbum in assumpta carne asserit habitasse. Nam si non habuit humanam mentem assumpta natura, Deus quidem erit, qui contra diabolum certavit. Deus etiam qui victoriam operatus est; Deo autem operante victoriam, ego quidem de hac victoria nihil utilitatis accepi, velur qui nihil huic inferre poterim; sed & lætitia, quæ ex hac re contigit, privor, super triumphis alienis exultans. Tripudiat autem diabolus & extollitur, & superbit atque gloriatur, quasi cum Deo luctatus sit: magnum est enim illi etiam a Deo superari.

ITEM EX EJSDEM LIBRI CAPITULO DECIMO SEXTO.

HAC etiam vsus defensione convenienter diabolus Deo dicere poterat: Ego, Domine creator vniversorum, non contra te certamen assumpsi; scio namque dignitatem tuam, intelligo potestatem, cognosco dominationem, fateor seruitutem, quamvis refuga esse cognoscar: victoriam vero cedo & angelis, & omni caelesti multitudini, ex quibus aliquando & ego infelix extiteram; contra hunc autem suscepti certamen, quem de limo formasti, & ad imaginem tuam fecisti, & ratione honorasti, & paradisi civem constituisti, & terræ marisque dominum demonstrasti. Hunc seductione, non necessitate decepi; hunc vsque in hodiernum diem superare, dejicere, ac morti tradere non cesso; perfero hunc ad stadium perducens, &

mecum luctari præcipiens: ipse spectator assiste; etiam arte, quam athletæ insumunt, ostende luctari, demonstra & instituta certaminis, vnge vt voles; tantum ne huic auxilium præbeas: non enim sic audax ego & mente privatus, vt aduersum te factorem certare pertentem. Hæc ad saluatorem Christum iuste diabolus diceret, si non esset homo, sed Deus, qui pro homine decertaret.

Ex hoc loco, qui in codice Græco regiz Bibliothecæ dicitur sumptus ex opere *dei Nestorianorum*, pervulgata opinio convellitur, qua viri eruditionis fama celebres, cum decepti essent a corruptis Gennadii codicibus, crediderunt opus, quod de incarnatione Domini a Theodoro compositum Gennadius scripsit, non fuisse diversum a libris quatuor Eranistæ aduersus Eutychem & Dioscorum elaboratis. Istud enim excerptum, imo totam tentationis dominicæ historiam, cuius particula est, frustra quæras in libris Eranistæ.

DE CAPITULO VIGESIMO NONO.

DEI Filius homini inseparabiliter adjunctus, eum disciplinam summæ virtutis edocuit, & a peccatorum jaculis illæsum custodivit, & integrum & superiorem diabolica fraude monstravit, mortemque ad breve tempus gustare permittens, protinus ab ejus tyrannide liberavit, & participatum ei propriæ vitæ contribuit, ad cælos evexit, & ad dexteram sedere magnitudinis fecit, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen; dignitatem suam eidem conferens, & appellationem naturæ ejus assumens.

De epistolis Theodoretii.

HACTENUS de libro *dei Nestorianorum*, seu Pentologio, nunc de epistolis, & de ea primum quam Theodoretus Nestorio scripsit, cuique Mercator a se in Latinum sermonem conversæ præfationem hanc præposuit.

VERBA MARIÆ MERCATORIS.

NESTORIO in exilio pro sua perfidia constituto, scripsit epistolam Theodoretus, qua patet, non honoris amore, sed ipsa veritate compulsus, probasse se dogma beati Cyrilli, quem vocat Ægyptium;

in damnationem vero ejsdem Nestorii nullo modo præbere consensum.

EPISTOLA THEODORETI AD NESTORIUM.

Domino meo vere Dei amantissimo & venerando sancto Patri Nestorio Episcopo, Theodoretus in Domino salutem.

QUOD urbana me conversatio, & obsequium gloriaque non superet, nec excelsis

cellis indigeam sedibus, arbitror tuam cognoscere sanctitatem. Nam etsi nihil aliud, saltem solitudo civitatis, cujus dispensationem videor esse sortitus, hanc me philosophiam sufficienter edocuit, quam constat ad solitudinis cumulum, etiam turbas habere causarum, quæ retardare plurimos valeant, etiam qui rebus talibus nimis exultant.

Nullus igitur tuæ persuadeat sanctitati, quod ego præful esse desiderans, clausis oculis, velut recta dogmata, Ægyptia scripta susceperim: nam per ipsam fateor veritatem, sæpius ea revolvens, & diligenter examinans, ab hæretica pravitate libera deprehendi, & aliquam illis imponere maculam formidavi; non tamen velut is approbatur, qui toti mundo causa perturbationis extiterit; & spero me pro hac re nullis delictis in die iudicii subjacere, quia iudex justus explorat propositum singulorum.

His autem, quæ contra tuam venerationem injuste atque inique partata sunt, nec si mihi utramque manum quis absunderet, potero præbere consensum, divina procul dubio mihi cooperante gratia, & infirmitatem animæ sublevante.

Hoc autem etiam his, qui hæc exigunt, certum literis feci, qui hæc exigunt, quid eis a me rescriptum sit, exempla transmissi, quatenus agnoscat, quod nulum tempus nos per divinam gratiam commutabit, nec polypodas, nec chameleontas ostendet, quod illi quidem petras, hi vero folia, juxta colorem proprios imitentur. Omnem quæ cum tua veneratione est, in Domino fraternitatem, ego, & qui mecum sunt, plurimum salutamus.

Quo tempore scripta epistola. Collat. 6.

EPISTOLA THEODORETI, &c.] Epistola hæc refertur in v. synodo, sed alio interprete; data vero ibidem dicitur, post unitatem inter Orientales & sanctissimum Cyrillum factam. Quo tempore nimirum, ut ex consequenti epistola constat, exigebat Joannes Antiochenus episcopus, ut qui sibi luberant, conditiones pacis acciperent, Nestorianique dogmata damnerent, atque ejus depositioni, & Maximiani ordinationi consensum scripto darent.

Non est suppositicia.

Neque porro cause quidquam est, cur supposita videatur, quia Leontius tradit circumferri literas mutuas Theodoretæ & Nestorii suppositas ab hæreticis: nam id si dictum de his ipsis intelligat, Mercatoris testimonio arguendus est, qui cum memorie mandaverit res sui temporis, auctoritate præstat Leontio, post quinquaginta saltem annos scribenti.

Quid exilii nomine significetur.

NESTORIO IN EXILIO PRO SUA PERSECUTIO CONSTITUTO.] Exilii nomine intelligit secessum in monasterium sancti Euprepii, de quo egimus in præfatione historica: neque enim significari potest deportatio in Oasim, quæ post quatuor annos, a concilio Ephesino soluta, contigit: cum hæc epistola data sit, vel cum ageretur de conciliandis Ecclesiis Ale-

xandrina & Antiochena dissidentibus, vel paulo post pacem initam, anno scilicet 432. sub finem, aut primo statim initio sequentis.

HONORIS AMORE, &c.] Catholicis obiciebant homines Nestorianæ partis, quod magnarum sedium promissione ad se pellicerent Episcopos minorum civitatum.

Sed quæsierit forte quispiam, qua specie veri potuerit illud obijci vitis disciplinae ecclesiasticæ dissolutæ minimè reis: liquidem ea ætate nefas esset, Episcopum commutare sedem; eamque ob causam Proclus diu rejectus sit ab urbis regie episcopatu, quoniam Cyzicena Ecclesiæ præfectus erat a Sisinio; Atud vero dubium non satis solverit, qui cum subtilibus nonnullis, transire nefas dixerit, fas transferri, quasi canones id ambire verarent, sinerent accipere oblatum. Nam causa Gregorii Nazianzeni solutioni pugnat, cum raptus sit ad Constantinopolitanam Ecclesiæ regimen, & inde tamen coactus recedere, propter obiectum electionis vitium: cumque in causa Procli non prius desitum sit repulsi, quam Celestinus summus pontifex super ea re dederit responsum, ut auctor est Socrates.

ÆGYPTIUM.] Theodoretus postquam iracundius agere cepit in causa Nestorii adversus Cyrillum, hunc isto nomine appellat in omnibus præsertim, sive libellis, sive epistolis, quæ ipsius nomine inscribuntur, partim 2. parte concilii Ephesini, partim in v. synodo. Unde facile dignoscas, quo auctore singula, de quibus dubium oriri posset, vere scripta sint.

QUID A ME RESCRIPTUM SIT, &c.] Theodoretus non interfuit concilio, quod apud Acacium Bæræ Joannes Antiochenus habuit, de pace cum Alexandrinis componenda; sed primum per literas interrogatus est, quid de conditionibus pacis, ac professione Cyrilli sentiret; tum conventus, ut pactis conditionibus subscriberet. Ipse vero & rejecit conditiones velut iniquas, & professionem Cyrilli accepit tanquam palinodiam pristinae sententiæ; & amore Nestorii, atque impatientia Cyrilliane victoriæ subscribere noluit. Quæ omnia prolixè ostendimus in dissertatione de vita Theodoretæ præfigenda operum auctario.

VERBA MARI MERCATORIS.

ALIAM in favorem Nestorianorum Constantinopolim destinavit, in qua dicit, quod duas quidem naturas, & cætera pietatis dogmata consisteretur, ut Ægyptii; de iniquitate vero, quæ in Nestorium commissa est, nulla sit correptio subsecuta.

THEODORETI AD ANDREAM MONACHUM CONSTANTINOPOLITANUM.

ET POST ALIA. Fidei autem Deus, qui non patietur, neque nos, neque vos tentari, supra id quod possumus sed faciet eum tentatione etiam exitum, ut tolerare possimus, & mendacium quidem redarguet: quamvis & nunc assertio probetur mendacii confutata, & veritatis ostensa potentia. Ecce enim, qui salvatoris Christi natu-

Calomnia catholice facta ab hominibus Nestorio faventibus.

Part. 1. conc. Ephes. inter ep. schismatis.

Lib. 7. c.

Oñium Theodoretæ in sanctum Cyrillum.

peccator & infirmum nim sic verum hæc ad dice qui pro

regie & infirmum, quæ prius edidit a ripit, anistæ tratis. rionis ruffra

so.

ad utis um lia ad ti- z- u- d- n- i-

ras impia ratiocinatione confuderant, & vnam naturam ausi fuerant prædicare, ac deitati passiones adjungere: propterea etiam sanctissimo & venerando summi Dei pontifici Nestorio insultarant, velut quodam chamo & fræno, secundum Prophetam, maxillis omnino contractis, & a pravis ad recta perductis, veritatem iterum addiderunt, *vtentes ejus asserione, qui pro veritate bella sustinuit.* Pro vna namque natura duas impiæsentiarum confitentur, (anathematizantes eos, qui permixtionem, aut confusionem prædicant) & deitatem Christi impassibilem venerantur, & carnis esse edisserunt passiones, & evangelicas dividunt voces, & deitati quidem sublimes, & Deo dignas ascribunt, humiles autem assignant humanitati: talia namque nunc ab Ægypto scripta delata sunt.

2/sal. 31. v. 9.

Ad quem data epistola.

Epist. 143.

De tempore, quo dedit Theodoretus epistolam 143.

Instantia Theodoretii.

CONSTANTINOPOLIM EPISTOLAM DESTINAVIT. &c.] Non erit, credo, vanissimus conjector, qui putaverit hanc epistolam scriptam esse ad Andream monachum Constantinopolitanum Nestorio faventem, ad quem est ea quoque, quam cxliii. fecit in editione sua Sirmondus: neque enim dissimile est utriusque argumentum, quamquam Teodoretus mentem in Mariana manifestius declarat, in Sirmondiana artificiosa brevitate dissimulat. Sic enim habet: *Scribes autem non alterius opinionis homini, sed in Apostolorum disciplina erudito, & trinitatis, non quaternitatis assertori. Revera enim peraque impios censui eos, qui duas Unigeniti naturas in vnam cogere audent, & qui Dominum nostrum JESUM CHRISTUM Filium Dei vivi, hominem factum Deum Verbum in duos filios dividere conantur, si qui sunt tandem, ego enim non puto. Sed hanc semper calumniam Ecclesie, qui Arianis sunt & Eunomii, quique Apokrinariis partes sectantur, impudenter assererunt. At vero facile est diligentibus pervidere, celeberrimos Patres nostros, lumina Ecclesiarum, hanc ipsam a veritatis hostibus criminationem passos esse, quam nos hoc tempore ab optimis nova heresis defensoribus sustinemus. Quorum impietatem sapientissimus dominus perfecit, non permittens diuturna patientia nefariam heresim corroborari. Ratum igitur habeo, domine, te ad fidei confortes scribere, quod tibi facile est ex multis lubricationibus nostris cognoscere. Literas redde: erunt enim haereticus, si Deo placeat, ad caritatem incitamenta.*

Circa duas istas, quas contulimus, epistolas, observa primum, eam, quæ in collectione Sirmondii est, non alieno, quod quibusdam visum est, loco poni: pertinet enim ad posteriora tempora, quibus Theodoretus hæresis accusatus est, imo & damnatus a Dioscuro in latrociniali concilio Ephesino; non item ad priora ista, quibus Nestorii turbæ nondum quievisserent, quod docent ista verba: *Facile est pervidere Patres nostros, lumina Ecclesiarum, hanc ipsam a veritatis hostibus criminationem passos, quam nos hoc tempore ab optimis nova heresis defensoribus sustinemus.* Observa deinde, ex altera epistola, quam Mercator defloravit, quomodo Theodoretus palinodiam a Cyrillo recantatam non crediderit modo, sed etiam jactabundus hanc

sibi victoriam gratulatus sit, propter reprehensos anathematizatos, coactumque, ut aiebat, auctorem in sententiam Nestorii venire.

ECCE ENIM, QUI, &c.] Hinc colligitur, datam esse epistolam, post missam a Cyrillo professionem fidei ad Joannem Antiochenum, id est, ann. 432. sub finem. Cyrillus porro, vel geminam misit, vnam ante exhibitam a Paulo Emefeno Joannis fidem; alteram in epistola, Joanni postmodum datam; vel eandem alii, sive temporibus, sive verbis scripsit. Quanquam primum e duobus credibilius est: vnde Cyrillum quidam imprudente accusare ausi sunt, quod prior professionem fidei miserit, quasi id sit rei hominis; satisfactionem prius exhibere, quam accipere; atque hinc nata est insultantis Theodoretii vana calumnia, quæ consequentibus verbis continetur.

VELUT QUODAM CHAMO ET FRÆNO.] Confer hunc locum cum altero simili in epistola, quæ in quinta synodo peperam dicitur ad Joannem data, cum sit ad Dominum Joannis successorem. Ex collatione intelliges, non magnam fuisse Binio alisque causam, cur hæc ipsam ad Dominum epistolam rejicerent veluti supposititiam. Id aperte ostendimus in censura operum Theodoretii auctario præposita, adversus nonnullos etiam veteres.

Quo tempore scripta sit epistola hæc.

Notatus est. mus abjudicatus Theodoretus epistola de morte sancti Cyrilli.

VERBA MARIÆ MERCATORIS.

ALIAM quoque scripsit ad Andream Samosatenum episcopum, lectis sancti Cyrilli pontificis Alexandrini literis a Beræa directis.

THEODORETI AD ANDREAM SAMOSATENUM EPISCOPUM.

MAGNIFICUS vir Aristolaus ab Ægypto magistrum cum literis Cyrilli destinavit, quibus anathematizat Arium, Eunomium, Apollinarem, eosque, qui deitatem Christi passibilem dicunt, & qui confusionem atque permixtionem duarum asserunt naturarum; & super hoc quidem gavisus sumus, quamvis propositionem nostram ille diffugeret.

Exigit autem subscriptionem factæ dudum damnationis, & ut anathematizetur sancti episcopi dogma Nestorii. Scit autem vestra sanctitas, quod si quis indiscrete doctrinam anathematizet ejusdem sanctissimi & venerabilis Episcopi, idem est ac si pietatem anathematizare videatur.

Oportet ergo, si omnino compellimur, eos anathematizare, qui purum dicunt hominem Christum, aut qui in duos filios vnum Dominum nostrum JESUM CHRISTUM dividunt, & qui ejus abnegant deitatem, &c.

Existimo præ omnibus maxime satisfactum esse domino meo sanctissimo & venerando Joanni episcopo, quod nullatenus acquiescam in damnationem Domini mei sanctissimi & venerandi Nestorii epi-

scopi præbere consensum, nec violare communem promissionem, quæ in Tarso, & Calchedone, & Epheso facta est: meminit enim & eorum, quæ nuper apud Antiochiam post nostrum regressum a nobis sæpe depremta sunt. Nullus igitur tuam decipiat sanctitatem, quod ego acquiescam hoc aliquando facere, Deo procul dubio mihi cooperante, & me confortante.

De synodo
Berææ co-
acta.

A BERŒA, &c.] Non obscure inde conficitur, synodum, quæ a Joanne Antiocheno, dum tractaretur negotium pacis, habita scribitur apud Acacium, Berææ celebratam fuisse, & non Antiochiæ, quod opinantur conciliorum editores, alique communitè plures. Colligetur etiam, quod aliunde certum est, Theodoretum non interfuisse hujuscemodi synodo, sive quod impatienter ferret de pace agi, hoc est, de condemnatione Nestorii, & Cyrilli receptione, quorum alteri vehementer studebat, alteri infensus erat supra modum, sive quod alio impedimento prohibitus.

Quo tempore
scripta episto-
la.

AD ANDREAM SAMOSATENUM.] Epistola hæc in v. synodo dicitur scripta, post pacem Ecclesiis redditam. Alia legitur Theodoretum ad eundem, data Ephesi, quo non convenerat Andreas morbo impeditus, post Cyrillum & Memnonem ab Orientalibus depositos, & a sacra synodo restitutos, id est, circa finem Julii ann. 431.

Illustratus ex
loco Cyrilli
locus Theo-
doreti.
Patres conc.
Eph. cap. 35.

PROPOSITIONEM NOSTRAM ILLE DIFFUGERET.] Quam vero propositionem? Eam nempe, de qua Cyrillus ad Acacium Melitenensem: Concilio nescio quo apud sanctissimum piissimumque Beræensem Episcopum Acacium congressi curarunt, ad me se ibi convenionis modum, id est, sanctarum Ecclesiarum pacem, nisi eo modo, quem ipsi præscriberent, fieri non debere. Volebant autem, ea omnia aboleri, quæ vel epistolis, vel tomis, vel libris divulgaveram, & soli fidei, quam Nicæni Patres ediderunt, consentire. Ego vero ad ista rescripti. Expositioni fidei, quam Nicæni Patres ediderunt, adhaeremus omnes, nihil profus eorum, quæ in ipsa continentur, labefactantes: sunt enim ea omnia recte inculpateque tradita; neque tutum est, post illam fidei editionem, quidquam adhuc curiosius tractare. Quæ vero recte contra Nestorii blasphemias scripsimus, ea ejusmodi esse, ut nulla nobis ratione persuaderi possit, ut recte scripta esse negemus: opus proinde magis esse, ut ipsi iuxta piensissimi Christianique amantis Imperatoris decretum, imo vero sanctæ synodi Ephesinæ sanctionem, illum, qui contra salvatoris Christi gloriam pugnavit, ejicerent, impiasque illius blasphemias anathemate infestarentur, ejusque depositioni consentirent, ac sanctissimi piissimique episcopi Maximiani ordinationem approbarent.

Theodoreti
versuta.

INDISCRETE, &c. Id est, nulla restrictione facta, & sine vlla dogmatis & personæ discretionem. Atque hinc intellige, quam verus sit illud *κατα τὴν ἑσθη*, quo nonnulli aliquando abusi sunt, & nuper impius ille, qui Cyrillum, synodumque Ephesinam hæresis Eutychanæ, scripto libro, accusare ausus est. Verum hac de re plenius alias, cum de subscriptionibus in causa Pelagianorum dissertationem institui-

QUÆ IN TARSO, &c.] Orientales statuerant, se nunquam, vel in depositionem Nestorii, vel in Cyrilli restitutionem confensuros, nec id semel, vel vno in loco; sed Ephesi primum, cum inde Constantinopolim legati acceptis mandatis proficiscerentur: iterum Calchedone, cum ex ea postulationem Imperatori obtulerunt: Tarso postea, cum dimissi reverterentur in Orientem: tandem Antiochiæ, priusquam a se mutuo divellerentur, ad suas singulis civitates redeuntibus.

Orientalium
propositum
de non reci-
piendo Cyril-
lo.

THEODORETI EPISTOLA AD
HIMERIUM EPISCOPUM
NICOMEDIÆ.

INTER CÆTERA. Intentionem nostram certam tuæ facimus sanctitati, quod lectis ex Ægypto literis destinatis, & apud nos sæpe discussis, invenimus eas doctrinæ quidem congruentes Ecclesiæ; duodecim vero capitulis contrarias esse probavimus, quæ vsque impræsentiarum impugnare perstitimus.

Placuit igitur nobis, ut si sanctitates vestræ receperint Ecclesias divinitus sibi commissas, Ægyptiis & Constantinopolitanis communicare, aliisque qui contra nos cum eis militasse noscuntur, quia nostram fidem, magis autem Apostolorum, se habere professi sunt; damnationi vero venerandi, & sanctissimi Nestorii, quæ facta dicitur, non præbere consensum. Iniquum namque vere & impium comprobamus, si iisdem criminibus, quibus & focus ejus, reus extiterat, illi quidem veniam largiri, huic autem ostium penitentia claudere: multo igitur magis iniquum & magis impium, innocentem morti tradere.

Sciat igitur sanctitas vestra, quod non prius eis communicandum esse censemus, quam vestras recipiatis ecclesias. Hæc autem non solus ego, sed omnes sanctissimi nostræ regionis Episcopi, habito concilio, decreverunt. Et ante jam tuæ sanctitati prædixi, quia si domini mei venerabilis, & sanctissimi episcopi Nestorii fuerit dogma damnatum, nec ego his, qui hoc faciunt, communicabo. Quod si tuæ sanctitati placuerit id ipsum literis inferere, quæ Antiochiam dirigentur, hoc fiat; ne ergo differatur, obsecro tuis harendo vestigiis.

EPISTOLA, &c.] Scripta procul dubio est, quo tempore Paulus Emelenus a synodo Orientalis legatus, Alexandria negotium pacis gerebat, & quemadmodum habebat in mandatis, conditionibus quam honorificentissimis rem peragere moliebatur, iis nempe, ut sola in fide Nicænam consensio exigeretur: non item depositio Nestorii subscriberetur, sed solo silentio rata haberetur; utque Episcopi a Maximiano depositi, Himerius, Helladius, Eu-

Quo tempore
scripta epist.
M m ij

Illustrat ex
se mutuo duæ
epistolæ.
Collat. 6.

Calumniæ in
S. Cyrillum.

Obstinatio
Theodoretii in
reiciendis
Cyrilli ana-
thematis.

Apud Facun-
dum lib. 1. c. 4.

Locus illu-
stratus ex Cy-
rilli epistola
ad Donatum.
3. p. conc. Eph.
cap. 38.

therius, & Dorotheus, suas sedes reciperent.

LECTIS, &c.] Eo refer epistolam Theo-
doreti ad Joannem, quæ est in v. synodo; al-
tera enim ex altera lucem accipiet, imo & au-
ctoritatem.

DUODECIM VERO CAPITULIS, &c.]
Hoc est, quod Andreæ monacho scribit, Cy-
rillum, a pravis ad recta perductum, verita-
tem tandem addidicisse. Operæ pretium est
ambas epistolas simul conferre.

PERSTITIMUS.] Libris quinque *in ier-
solanensis*, de quibus antea dictum est, imo
ad mortem usque capitula Cyrilli non impu-
gnavit ipse tantum, sed aliis quoque execran-
da tradidit. Unde Gennadius Anatolii in sedem
Constantinopolitanam successor, paulo post
Theodoretii mortem, atque adeo post concilium
Calchedonenſe, damnatumque cum
Eutychete Dioſcorum, in hæc verba adversus
anathematizatos Cyrilli erupit: *Va mihi a ma-
lis. Heu heu! unde enim quisquam in presenti
aliunde sumat exordium? Quales Cyrilli Ægy-
ptii, & quantas blasphemias incurrit? quantas
blasphemias adivi, &c.*

PLACUIT IGITUR NOBIS.] Cyrillus in
epistola ad Donatum narrat historiam totius
illius molitionis, pro restituendis quatuor Epi-
scopis, Himerio Nicomediensi, Helladio Tar-
sensi, Eutherio Tyanensi, & Dorotheo Martiano-
politano, qui a Maximiani synodo exactorati
fuerant. Copiose hanc ipsam historiam tracta-
mus in dissertatione de Eutherio, cujus opera
Theodoretii auctario, propter cognationem,
conjungemus.

AD EUMDEM, POSTQUAM RESCIVIT
JOANNEM ANATHEMATIZASSE
DOGMA NESTORII.

POST ALIA. Non, inquit, tuam latear
sanctitatem, quod postquam legi episto-
lam, quæ Imperatori directa est, nimis ani-
mo dolui; quia manifeste cognosco, quod
is, qui hanc scripsit, idipsum sentiens, in-
discrete atque inique damnavit eum, qui
nihil, præter doctrinam sanam, novit ali-
quid & docuit. Sed anathematizatus infer-
tus, licet idoneus sit amplius, quam con-
sensus damnationis ejus turbare lectorem;
tamen quia non indiscerete, sed sub qua-
dam consideratione positus est, solatium
præstitit. Nec enim dixit: Anathematiza-
mus doctrinam ejus; sed quæcumque ali-
ter dixit aut sensit, quam doctrina aposto-
lica continet.

Notatus
Theodoretus.

QUI NIHIL PRÆTER DOCTRINAM,
&c.] Ne Theodoretus fuit, aut admodum cæ-
cus, qui non viderit blasphemias Nestorii; aut
in paucis Nestorianus, qui hæc blasphemias
habuerit pro sana doctrina; ut mirari satis non
possim, placuisse multis Agobardi sententiam di-
centis, *inventum a Theodoro medio loco, in-
ter Nestorium hæreticum, & Cyrillum catholi-
cum, unde pugnans pro veritate ageret contra
veritatem, &c.*

VERBA MARIÆ MERCATORIS.

ITEM ex gestis, quæ contra Domnum
Antiochenum episcopum conscripta sunt,
in quibus accusatur idem Domnus, quod
eo præſente palam in Ecclesia ausus sit
idem nefandissimus Theodoretus, post
obitum sanctæ recordationis Cyrilli Ale-
xandrini pontificis, insultans beatæ dor-
mitioni ejus, ita proferre.

EX SERMONE ANTIOCHIÆ HABITO
A THEODORETO, POST OBITUM
SANCTI CYRILLI.

NEMO jam neminem blasphemare
compellit. Ubi sunt, qui dicunt, quia
Deus est, qui crucifixus est? Non est cruci-
fixus Deus, sed homo crucifixus est JESUS
CHRISTUS. Deus autem templum suum
ex David suscitavit, sicut idem David
ante prædixit: Homo generat hominem.
Natura autem Dei filius est Deus Verbum;
Christus autem filius est David: sed Dei
filius templum non est. Contentio ultra jam
non est, sub vno jugo Ægyptus & Oriens
convenerunt, mortua est invidia, & con-
sepulta illi est hæresis. Jam quiescunt, qui
passum prædicant Deum, &c.

ALIA VERSIO IN V. SYNODO, NON
VERBIS TANTUM, SED ETIAM
SENTENTIIS NONNULLIS DIVERSA.

NEMO neminem jam cogit blasphe-
mare. Ubi sunt dicentes, quod Deus est,
qui crucifixus est? Non crucifigitur Deus.
Homo crucifixus est JESUS CHRISTUS
qui ex femine est David, filius Abrahæ.
Homo est, qui mortuus est JESUS CHRIS-
TUS; Deus vero Verbum resuscitavit
suum templum, qui est ex David, sicut
David locutus est: Homo hominem gene-
rat. Qui vero natura Filius Dei est, hic
est Deus Verbum. Christus vero est filius
David; sed templum est Filii Dei. Non
jam est contentio, Oriens & Ægyptus sub
vno jugo est, mortua est invidia, & cum
eo obruta est contentio. Requiescant
theopathizæ.

PROPTER hunc sermonem, aliæque forte
similia, accusatus est Theodoretus, quod Chri-
stum divideret in duos filios: fuit enim eorotius
accusationis in ipsum conjectæ summa, ut tes-
tatur in epistola 93. 101. 105. quamquam ca-
lumniam sibi fieri vbiq; passim queritur, eam-
que in epistola 84. ex eo natam causatur, quod
in Oriente quidam ita sentirent. Hæc autem
epistola inscribitur ad Episcopos Ciliciæ, ad
quam Theodori sedes, Mopsuestena civitas per-
tinet: apud hos enim suspicatur aliquos esse
ejusce sententiæ, quos redargui postulat, ne ex
amicorum crimine aliquid in se invidiz redun-
daret.

DE EUTHERIO
NESTORIANÆ PARTIS EPISCOPO,
EJUSQUE SERMONIBUS

ADVERSUS

S. CYRILLI ET CATHOLICORUM ALIQUOT SENTENTIAS.

PATEFACTIS hactenus Nestorii Theodorique, ac Theodoretii blasphemias, quod eadem fuerit Eutherii ac illorum impietas, sed callidius, atque adeo perniciosus, insinuat fidelium animis, approbemus ex sermonibus, quos conscripsit, in aliquot catholicorum sententias, & eam maxime beati Cyrilli Alexandrini pontificis, quam de Christo protulit dicens: **P**ASSUS EST IMPASSIBILITER. Quæ sententia catholicæ veritatis auctoritate munita hoc asserere nititur, ut vnus idemque Dei Filius secundum deitatem impassibilis, secundum carnem passibilis esse credatur; sicut & sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus in libro de incarnatione Christi his edisserit verbis: *Moriebatur, & non moriebatur; sepeliebatur, & non sepeliebatur; resurgebat, & non resurgebat; quia corpus proprium suscitabat: quia quod cecidit, hoc resurgit; quod non cecidit, non resurgit.*

Lib. de Incarnat. c. 5.

Sed Nestorii sectatores vnum in duos filios diuidentes, alterius voluntates, & alterius passiones separant; nec credunt natum Deum de Virgine secundum carnem; nec dicunt secundum carnem crucis injuriam pertulisse: sed hominis has contumelias asserentes, arcanum salutiferæ dispensationis a Verbo Dei fecerunt; ac sic ingrati tantis eius beneficiis approbantur.

DE EUTHERIO.] De ipsius cum persona, tum libris dissertationem addemus in appendice ad auctarium Theodoretii; hæc in antecessum. Fuit ille Tyanorum metropolita, Constantinopolitanæ diocesis, Nestorio imprimis addictus: subscripsit septimo quidem loco relationi Nestorii de prima actione concilii Ephesini; vigesimo autem sexto, depositioni Cyrilli & Memnonis. Fit etiam ipsius mentio, in sacra Imperatoris ad Ephesinum concilium, in conciliabulo Joannis Antiocheni per Joannem sacrum comitem lecta, & omnibus in locis in quibus catholici schismaticorum nomina recensent. Inter conditiones pacis Ecclesiarum disceptan-

das, pugnatum est ab Orientalibus pro ipsius, Helladique Tarsensis, & Himerii Nicomediensis, ac Dorothei Martianopolitani restitutione; sed repugnarunt acriter Alexandrini, atque ita homines illi quatuor pacis beneficio gavisi non sunt. Vide epistolam a Cyrillo ad Donatum, post sedatas Ecclesiarum turbas, scriptam.

EJUSQUE SERMONIBUS, &c.] In hunc vsque diem sermones, qui in secundo tomo operum Athanasii inscribuntur in varias hæreses, Sculteto interprete, auctore incerto vulgati sunt; alii Athanasio, alii Maximo martyri, alii ignoto alicui tribuendos putarunt. Verum parentem demonstrat eo certius Mercator, quo insignis fragmentum sermonis adducit. Sed de sermonibus Eutherii longe plura in dissertatione mox appellata.

PATEFACTIS HACTENUS, &c.] Restituimus, quantum conjectura ex antecedentibus & consequentibus facta finit, ea quæ in manus scriptis codicibus desiderantur, ipsaque idcirco alio caractere distinctimus, ne fortasse quispiam suppositionis vitium nobis objiceret.

PASSUS EST IMPASSIBILITER, &c.] Hanc Cyrillus sententiam protulit tum in epistola tertia ad Nestorium, aliisque passim in locis, tum in Scholiis, eamque in defensione duodecimi anathematismi aduersus Orientales innuit, auctoritate magni Basilii dicentis, Deum impassibiliter per carnem morti esse conjunctum, & *Θεός δὲ σαρκὸς ἐνσαρκωθεὶς τὸ θανάτου ἀπέθανε.*

Apud Theodoretum in impassibili, Eranistes hanc loquendi formulam quasi communem apud catholicos admittit: *Impassibiliter ipsum passum esse dicimus.* Quod dictum Theodoretus velut ridiculum traducit: *Quis compos mentis ridiculus istas verborum ambages ferat? Impassibilem enim passionem nemo vnquam audivit; nec mortem immortalem. Quod enim est impassibile, passum non est, & quod passum est, impassibile non manet.* Riserat prius & istam Cyrilli sententiam, *Verbum carne passum est*, ut inde non obscure pateat, Eranista nomine non Eurychem, quæ multorum credulitas, sed Cyrillum reipia significari.

SANCTUS AMBROSIVS, &c.] Observa porro curiose Theodoretum ex libro Ambrosii de Incarnatione, & quidem ex capite quinto, testimonium decerpisse, quo vteretur ad rem suam; nec ea tamen verba attulisse, quæ Mercator, quamvis faciant plurimum ad discernendas in Christo naturas, non alia procul de cau-

sa, quam quia isto capite admirabilis continetur locus ad rem, qua de agitur, ipsumque Theodoretum, aut certe Nestorium convincendum. Adversus omnes (hæreses) generalis ista est fides, quia Christus est Dei Filius, & sempiternus ex Patre, & natus ex Virgine. Quem quasi gigantem sanctus David propheta describit, eo quod biformis geminaque nature unus sit confors divinitatis & corporis, qui tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultavit tanquam gigas ad currendam viam; sponsus anime secundum Verbum, gigas terre, quia vsus nostri officia percurrens, cum Deus semper esset æternus, incarnationis sacramenta suscepit; non divisus, sed

unus, quia virtutemque unus, & unus in vitroque, hoc est, vel divinitate, vel corpore. Non enim alter ex Patre, alter ex Virgine: sed idem aliter ex Patre, aliter ex Virgine. Generatio generationi non prejudicat, nec caro divinitati, quia nec pinguis Patri, nec voluntus passioni, nec passio volutati.

VERBA MARIÆ MERCATORIS.

SED jam supradicti Eutherii versuta pravitatis, & nihil apud fideles ulterius valitura prodatur.

EX EUTHERII NESTORIANI SERMONE ADVERSUS S. CYRILLUM,
INTERPRETE MARIO MERCATORE.

Considerata inconsiderata sapientia luxuria, & disciplina ædificans simul & destruens, sicut infantes in arena ludere conspiciamus: PASSUS EST IMPASSIBILITER. Priusquam audiam quod passus est, intelligentiam fugit, quod passus est: illatum namque impassibiliter, non finit manere, quod passus est. Si passus est, quomodo impassibiliter? Si impassibiliter, quomodo passus est? Fabulemur inaffabiliter, & sentiamus insensibiliter. Quis vnquam vidit ruentem sine ruina, resurgentem sine resurrectione, dolentem sine dolore, sapientem sine sapientia, iuvantem sine adiutorio, solventem insolubiliter? Et admitam: Passus est impassibiliter.

Paulus, inquit, in tertium caelum confcendens, & ineffabiles in caelo sermones audiens, nihil tale protulit; forsitan istis expositionem sublimissimam relinquens. Hic enim non dixit: PASSUS EST IMPASSIBILITER; sed: Didici ex his, que passus est, subjectionem; & Tentatus per omnia juxta similitudinem absque peccato; atque ita procul abstulit talium deliramenta verborum. Qui enim per omnia tentatus est juxta similitudinem, si passus est, passibiliter passus est, vt per omnia similitudo fervetur, aut certe alii monstrantur impassibiliter passu, vt custodiatur eorum similitudo, quam gellit.

Itaque aut Salvatorem passum veraciter confitendum est, aut alios quosque credendum impassibiliter passos, ad quorum tentatus similitudinem Dominus prædicatur.

Quæ autem patientiæ erit ostensio, si passus est impassibiliter? Quomodo prædicabitur patientia Christi, si dolorem patienti non sensit? Quomodo etiam monstrabitur ineffabilis & incomparabilis erga

τῆς ἀδελφότητος Θεῶν, ἡ τὴν παρρησίαν ἀδελφότητος, οἰκοδομησὶς ἀμὰ καὶ κατὰ μέτρον, οἷα ἔστιν ἰδεῖν ἐν τῇ παιδῶν ἐν λαμμοῖς ἀθροίσματι. Ἐπαθεν ἀπαθῶς, πῶς ἀχρῆστον τῷ ῥήματι ἐπιλατῶντορμα τῆς σωματικῆς τῆς ἐπαθῆν. ἐπαθῆν ἡ ἀπαθῆν, οἷα ἐὰν θάνατον ἢ ἑαυτῶν ἢ ἀδελφῶν δεχέσθαι, ἢ τῶν ἡμετέρων ἐξ ἑσθῆς κεφαλῶν. Εἰ γὰρ ἐπαθε, πῶς ἀπαθῶς; Εἰ ἀπαθῶς, πῶς ἐπαθε; λαλοῦντο ἀλλήλους, καὶ ἰοῦσιν ἀκούσας; Τίς οἶδε τίσιοντα ἀπίστως ἐχρήσθησαν ἀρετῆς, ποιοῦντα δόξιας, ποιοῦντα ἀφῆρας, λαλοῦντα ἀσθενῶς, λυοῦντο ἀνῆτα, ἢ ἀλεῖσιν τὸ Ἐπαθεν ἀπαθῶς.

Paulos eis tertium coelum ascendens, et ineffabiles in caelo sermones audiens, nihil tale protulit; forsitan istis expositionem sublimissimam relinquens. Hic enim non dixit: PASSUS EST IMPASSIBILITER; sed: Didici ex his, que passus est, subjectionem; & Tentatus per omnia juxta similitudinem absque peccato; atque ita procul abstulit talium deliramenta verborum. Qui enim per omnia tentatus est juxta similitudinem, si passus est, passibiliter passus est, vt per omnia similitudo fervetur, aut certe alii monstrantur impassibiliter passu, vt custodiatur eorum similitudo, quam gellit.

Ως ἡ τὴν ἑσθῆν πεπονήσας ἀληθῶς οἰκοδομησὶν ἢ ἑ τοῖς ἄλλοις ἀπαθῶς πεπονήσας, ὡς καὶ οἰκιστὴν πεπονήσας ὁ δεσπότης κερύσας.

Τίς δὲ τὴν ἑσθῆν διποδῆς ἐν τῇ παθῆν ἀπαθῶς; Παθῆν λέγεται ἡ ἑσθῆν τῶν Χριστῶν, εἰ μὴ πόνον ἀφῆσαν ἑλαθε, πῶς δὲ δύνανται ἢ ἀφῆσαν ἢ ἀσθενῶς παθεῖν

Hic. 5. v. 8.
Ibid. 4. v. 15.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

LIBER